

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 2

XIV aastakäik

1938

Tellimise hind postiga:	Ilmub kord kuus.	Kuulutuste hinnad:
aastas . . . 150 senti	Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee 17-a, k. 13. Telefon 448-35.	1 lhk. . . . . kr. 50.—
6 kuu peale . 75 "	Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutused.	1/2 " . . . . . " 25.—
1 " " 15 "	Üksiknumber 15 senti.	1/4—12.50 ja 1/8 lhk. „ 7.25
Välismaale aastas 200 s.		Teksti ees — 50% kallim.

Sotsiaalkindlustuse arengust viimasel ajal *)

J. Sonin

Soome. Rahvapensioni seaduse järgi on kindlustatud iga töövõimeline isik Soomes, kui ta on 18 a. vanaks saanud. Kindlustuse alla ei kuulu isikud, kes enne seaduse kehtimahakkamist on saanud 55-aastaseks või kes on asunud Soome elama pärast nimetatud ea saavutamist.

Kindlustusmaksu maksetakse: 1) esimese viie aasta jooksul seaduse kehtimahakkamisest 1% kindlustatu aastatuludest, kuid mitte alla 50 ja mitte üle 500 Smk. aastas, 2) pärast seda 2% kindlustatu asatatuludest, kuid mitte alla 75 ja mitte üle 1000 Smk. aastas.

Kui kindlustatu saab 64-aastaseks, vabaneb ta kindlustusmaksust. Pealeselle näeb seadus ette, et abikaasadel, kes ei ole peamiseks perekonna ülalpidajaks, kui nende tulu ei ületa teatud piiri, tuleb maksa kindlustusmaksu ainult 60% eelpoolnimetatud alammäärrast.

Palgatulu alusel maksetavast kindlustusmaksust maksab tööandja poole.

Kindlustatuil on õigus saada pensioni töövõimetuse ja vanaduse puhul. Töövõimetuks loetakse isik, kui ta ei ole suuteline oma jõududele ja võimetele vastava tööga enese eest hoolitsema.

Vanaduse pensioni hakatakse maksuma 65 a. vanusest. Tarviliseks eeltingimuseks pensioni määramisel on töövõimetuse puhul, et oleks vähimalt 3 aasta eest maksetud kindlustusmaksu, ja vanaduse puhul — vähimalt 10 aasta eest.

Töövõimetuse pension koosneb täiendusosast ja säästosast. Täiendusosa sõltub kindlustatu vanusest kindlustusse astumisel ja töövõimetuks jäämisel. Täiendusosa suurus võib olla kõige rohkem 700 Sm., mida maksetakse neile, kes enne 26 aastat vanuseks saamist astusid kindlustusse ja jäid töövõimetuks enne 50-aastaseks saamist. Kui kindlustusse astumine või töövõimetuks jäämine sünnib hiljem, väheneb täiendusosa, kuid jääb ikkagi nii suureks, et pension ei langeks alla 500 Smk. aastas.

Säästosa sõltub kindlustatu arvele kantud kindlustusmaksudest ja nende intressidest. Selle suurus arvutatakse nii, et selle kapitaliseeritud väärtus, arvutatud vastavate suremustabelite põhjal, oleks võrdne kindlustatu arvel olevale kapitalile.

Täiendusosa kaetakse peamiselt re-partitsiooni teel, selleks otstarbeks võidakse kasutada kuni 25% aastas laekuvaist kindlustusmaksudest. Ülejäänud osa kindlustusmaksust kantakse iga kindlustatu isiklikule arvele. Samuti

*) Algus „Töös ja Tervises“ nr. 12 — 1937 ja nr. 1 — 1938.

lisatakse iga aasta kindlustatu arvel olevale summale juure selle intressid. Sel teel moodustub kindlustatu arvel olev kapital, mille põhjal arvutatakse pensioni säästosa. Vanaduspension koosneb samuti täiendusosast ja säästosast, kuid täiendusosa maksetakse ainult niipalju, et pension ei tuleks vähem kui kindlustatu varem pensionile minnes töövõimetuse tõttu.

Lese ja orvu pensioni maksmist seadus ette ei näe. Kindlustatu surma puhul, kel jääb järele lesk või lapsi alla 18 a., võidakse neile tagasi maksa kindlustatu arvele kantud kindlustusmaksud ilma intressideta, aga mitte üle 5000 ja mitte alla 500 Smk. Kui kindlustatule oli juba määratud pension, kuid mitte üle aasta enne surma, maksetakse tagasi ainult pool sellest summast. Kui pensioni määramisest on möödunud üle aasta, siis jääb tagasimaks ära.

Pensionisaajale maksetakse riigi ja kogukonna summadest lisapensioni. Lisapensioni suurus sõltub elukallidusest vastavas kogukonnas. Kogukonnad on jaotatud elukalliduse järgi kolme rühma. Lisapensioni ülemmäär on esimeses rühmas 2400, teises 2000 ja kolmandas 1600 Smk. aastas. Lisapension maksetakse täieliselt, kui pensionisaaja aastatulu on koos pensioniga alla 2000 Smk. esimeses rühmas, alla 1400 Smk. teises rühmas ja alla 1000 Smk. kolmandas rühmas. Kui tulu ületab eespool nimetatud piirid, vähendatakse lisapensioni poole võrra sellest summast, mis ületab piiri. Kui lisapensioni saajal on alla 16 aasta vanuseid lapsi, siis suurendatakse ta lisapensioni 10% iga lapse pealt.

Kindlustatul on õigus ka end vabatahtlikult kindlustada vastavas pensioniasutuses, sooritades ülimalt 2000 Smk. suurusi aastamakse.

Kindlustuse teostajaks on n.-n. pensioniasutus. Tema organideks on valitsus ja täiendatud valitsus, mille liikmed määrab riigi nõukogu ja volinikud, keda valib Eduskund.

Kindlustusmaksude maksmine sünnib koos kogukonnamaksuga. Pensioni sooviavaldused esitatakse n.-n. ringkonna esindajaile, kes nad koos tarviliste andmetega ja oma arvamisega saadavad pensioniasutusele otsustamiseks. Ring-

konna esindaja ülesandeks on ka jälgida, kas pensionärid on edasi pensioniõiguslikud.

Seadus hakkab kehtima 1. jaanuaril 1939. a.

Norra. 1936. a. 16. juulil võeti vastu pensionide seadus kogu Norra kodanike kohta. Pensioni saavad 70. eluaastast kõik isikud, kel ei ole sissetulekut üle teatud määra: kulud kannab $\frac{1}{2}$ võrra riik, $\frac{1}{8}$ kogukond, kus kindlustatu elab, $\frac{3}{8}$ tuleb pensionifondist, millesse maksetakse 1% sissetulekust, välja arvatud sissetulek, mis on alla 800 krooni aastas linnades ja 600 krooni maal. Pensionid määratakse kindlaks kohtade järgi, kus inimene elab. Need ei või olla alla 300 krooni maal ja 480 krooni linnades aastas. Perekonna olemasolu suurendab pensioni.

Haiguskindlustust laiendati 1936. a. 10. juuli seadusega kaugesõidu-mere-meestele ja sundkindlustusele kuuluvate isikute ringi hakkavad edaspidi kuuluma kõik need palgalised, kes teenivad alla 6000 krooni aastas. Seniajani oli selleks määraks 4500 krooni.

Holland. Siiiajani oli mäekaevurite tarvis vanaduse-invaliidsuse kindlustuses erikorraldus. Nüüd ühendati need süsteemid, kuid mäekaevureile jäävad alles soodustused, mis olid enamalt (pensionisaamise õigus alates 60. eluaastast, teistel 65. eluaastast jne.). Tehti katsed ka haiguskindlustuse muutmiseks selles mõttes, et haigekassad annaksid arstiabi, kuid seni ei ole need katsed annud tagajärgi. Hollandis on nimelt imelik süsteem, et haigekassad mingisugust abi natuuras ei anna, vaid ainult rahas.

Peruus kinnitas president 12. aug. 1936 kongressi poolt vastuvõetud seaduse, millelega kõik kodanikud, kelle sissetulek ei ületa 3000 kuldsoli, on kindlustatud haiguste, emakssaamise, invaliidsuse, vanaduse ja surma korraks.

Poolas on kindlustuse administratsioon korraldatud ümber. Sotsiaalkindlustuse keskinstituudile alluvad nüüd vanadus-, invaliidsus-, surma- ja õnnetuskindlustused. Haiguskindlustus allub puhtterritoriaalsetele haigekassadele, kuid need kassad nõuavad liikmemaksu kõikide kindlustusliikide pealt.

Ümber organiseeritud on ka arstiabi andmine. Kõigil kindlustatutel peab ole-

ma oma perekonnaarst, kes on kohustatud nõu andma kindlustatule, vaata-ma järele tema elutingimusi ja ka sani-taarseid tingimusi tema töökohal. Pere-konnaarsti järelevalvel töötavad ka igas rajoonis haigeid külastavad õed. Sot-siaalkindlustuse keskinstituudi juure on loodud arstlik nõukogu, kes annab juht-nööre arstiabi läbiviimiseks kui ka hai-guste ärahoidmiseks ja kes toimetab uurimusi.

Rootsis toodi 1935. a. 18. juuni seadu-sega mõned parandused vanaduse-inva-liidsuse kindlustuse seadusesse. Pea-paranduseks oli täiendavate pensionide uurimine riigi ja omavalitsuste arvel 250 krooni suuruses. Valitsus ei luge-nud seda küllaldaseks ja 1936. a. pani

ette maksa täiendavat pensioni elukalli-duse rajoonide järgi 250, 350 ja 450 krooni. See ei läinud Riksdag'is läbi. Rikstagi otsus oli üheks peamotiiviks, miks sotsiaaldemokraatlik valitsus astus tagasi. Uus koalitsioonivalitsus on võt-nud uuesti oma programmi pensionide parandamise. 1937. a. algul valitsus esi-tas uuesti oma kava, mis olevat ka hil-juti vastu võetud.

Tšehhoslovakkias on ette võetud ai-nult vähemaid muudatusi mäekaevurite vanadus-invaliidsuse kindlustuses. On kõne all olnud ja juba kaua aega ette-valmistamisel iseseisvalt töötajate vana-dus-invaliidsuse vastu kindlustamine. Sellele alluksid väikepõllumehed, väike-kaupmehed, käsitöölised jne.

Auto-transport ja ta tervishoid

A. Kümmel

Kuigi autoasjandus pole suutnud meil kaugeltki kerkida Lääne-Euroopa keskmist tüüpi väikeriigi tasemeni, kõnele-mata juba Ameerikast, on motoriseerit-ud sõiduk siiski nõudnud palju ohvreid.

Siin aetakse jalust maha teekäija, seal tormab hullunud masin sõdurite rühma keskele, viimse võimaluseni täis-kiilutud omnibus tormab, nagu sügi-sel Tartu näituse ajal juhtus, otse kõn-niteele jalakäijate hulka, ohvrite arv — 2 surnut ja 4 raskesti vigastatut! Tele-foni- ja reklaampostide mahasõitmisel, vaateakende sissemuljumised, hobuse-meeste allaajamised ja omavahelised kokkupõrked on muutunud niivõrd sage-dateks, et nad, kui just pole nende otse-seks resultaadiks mõne mitteamajalise kodaniku ootamata surm või raskekujuline vigastamine, enam põrmugi ei alar-meeri lihtkodaniku rahu.

Jälgides politseikroonika kuivi ridu kõigist vahejuhtumest, eriti aga meie motoriseeritud sõidukite virtuooslikke piruette, salto mortale'sid jne., hakkab kõrvalseisja arvama, et nende rooli taga istuvad igal juhul inimesed, kellede pulbitsev veri endale kas või iseenda kao arvel otsib väljapääsu.

Kui aga peatuda nende drakooniliste administratiivkaristuste juures, mis tanga-tjärele tabavad õnnetuse tekitanud

masina juhti, ja vaadata, kuidas ta pärast administratiivset tuleristimist murtud inimesena seisab kohtulaua ees, et ka siit ränk nuhtlus vastu võtta, siis on mulje, et paljudel kordadel poleks siin tarvis karistavat kätt, vaid esijoo-nes närviarsti ja haiglaravi.

On aksioom, et ka rängimate admin-istratiivsete ja kriminaalsete karistus-normidega me ei jaksa vähendada, kõ-nelemata juba absoluutsest ärahoiust, motoriseeritud sõidukite katastroofe. Tuleb selgitada katastroofe esilekutsu-vaid põhjusi.

Mootorsõidukite sotsiaalse pahe all ei kannata üksi meie, vaid katastroofide probleem on kõikides maades akuutne. Nendes ei hukku mitte üksi lihtsure-likke, vaid ka tänapäeva sotsiaalse re-deli kõrgemal astmel asuvaid isikuid, nagu näiteks kadunud Belgia kunin-ganna Astrid jne.

Kõik need hädad on sundinud asuma autoasjanduse psühho-füsioloogilise val-la nähtuste uurimisele, mis peadpööri-tava liiklemistehnika edusammude kõr-val oli jäänud sootu kahe silma vahele. Siin avastati teatavate üllatustena, et inimorganism on omast kohast ikkagi vaid piiratud võimetega ja vastupanu omadustega masin. Ületatakse need salapärased piirjooned, siis on katast-roof vältimatu. Politseiprotokoll formu-

leerib seda puhtformaalselt kui hoolimatust, ettevaatamatust, lohakust.

Motoriseeritud liiklemise psühhofüsioloogilise külje uurimine on sageli seotud ületamatute raskustega. Autojuhi eraelu ja ta harjumused on väljaspool õpetlase vaatluspiiri, samuti on ta töötajad omaette maailm, kuhu juurepääs on raske.

Jääb üle see psühholoogiline-füsioloogiline uurimistöö, mis tehakse mehhaniseeritud ja motoriseeritud sõjaväeosades, ja nende tulemuste ülekandmine ka tsiviilmootorliiklemise praktikale.

Meil, Eestis, on mõnesuguste puhtlokaalsete tingimuste ja üldise aeglase tehnika arengu tõttu motoriseeritud sõidukite katastroofid omandanud akuutse iseloomu, nii et on praegu viimne aeg siin olulisi parandusi tuua.

Need põhjused, mis domineerivad meie motoriseeritud sõidukite katastroofide juures, võiksime liigitada kolme suure gruppi. Loomulikult teeme erandi seesugustele faktidele, kus õnnetuse põhjustajaks on olnud joojate bravuur, viinastatud olek ja kuritahtlikult kerge-meelne hoolimatus — need kuuluvad paratamata kriminaalkoodeksi alla kogu raskusega.

Esimeses jões on motoriseeritud sõidukite õnnetuste põhjuseks kahtlemata meie teede ehituslik osa. Ei saa salata, et meie teed on väga halvasti võrreldes kultuurriikide teedega, seda on toonitatud ka küllalt kompetentsete välismaalaste keskel. Suvel on siin Sahara liivapilved, sügisel ja kevadel põhjatu pori ja talveti sügavad lumerünkad.

Meie igivanad postmaanteed on oma alguse saanud aastasadade, sageli paljude aastasadade eest — ajal, millal liiklemine sündis jalgsi või siis hobusejõu abil. Need määratud kurvid, müürikud, kallakud tee profiilil pole mingisuguse rumaluse, saamatuse tulemused, vaid need täitsid omal ajal suurt strateegilist ülesannet — võimaldada kõrgeimal määral aeglast liikumist. Ükskõik kes teel viibis, olgu see sõber või vaenlane, jõudis edasi vaid aeglases tempos.

Sõja korral oli seega küllalt aega põgenemiseks ja vastukaitse loomiseks enne kui vaenlase jõud nende kurvide rohkete teede kaudu jõudis kohale.

Tänapäeval aga maksab diametraalselt vastupidine reegel: aeg on raha, järelikult — mida kiiremini, seda parem. Asetades meie vanadele teedele sootu vastupidised nõudmised, mis on põhjalikult teravas vastolus nende loomise aegsete töekspidamistega, pannes nendel liiklema endiste hobusejõuliste raskepärastel aeglase killavooride asemel viimase tehnika rõõgatusel ilmeline auto, on konflikt paratamatu.

Mitte ükski teede materjaalne osa ei kannata, veel enam ütleb üles motoriseeritud masinas istuv inimorganism.

Loomulikult pole see negatiivne mõju otsekohe paugupealt esile kerkiv, vaid ta hiiliv psühhofüsioloogiline mõju avaldab end inimorganismis aegade jooksul. Mõnesuguste juhuslike faktide kokkusattumine võib seda katastroofi vaid kiirendada.

Pikemalt peatume selle küsimuse juures edaspidi.

Sotsiaalsed-majanduslikud faktorid. Motoriseeritud sõidukite juhtkonna tervehoid on uus teaduseharu. Temas on sotsiaal-majanduslikele faktoritele antud psühhofüsioloogiliste faktorite kõrval samaväärne koht ka sotsiaalsetele ja majanduslikele faktoritele. On ju päevaselge, et sotsiaalsete ja majanduslike elutingimuste halvenemisega on paratamata seotud ka inimorganismi elujõu, ta vastupanu kohutav langemine. Kõik katsed, mis on sooritatud välisriikide moto-mehhaniseeritud väeosades, kinnitavad matemaatilise täpsusega seda vana ja kulunud fakti.

Siin peame kahjuks konstateerima seda, et vaatamata nendele raskustele, mis meie liiklemise vallas esinevad, on meie motoriseeritud sõidukite korpus tänini riigi poolt organiseerimata. Pole ju ükskõik, missugune motoriseeritud sõidukite juhtide kaader meil on kasutada. Et meil puuduvad avalik-õiguslikud asutused, mis reguleerivad meie motoriseeritud sõidukite juhtide koosseisu, siis pole võimalik püstitada ka mingisugust kollektiivset palgalepingu instituuti. Tänapäeval on võimalik töö- ja palgatüli elustada üksikult motoriseeritud sõiduki juhi poolt oma peremehe vastu. Säärane seisukord oli iseloomulik ajale, kus motoriseeritud sõiduk oli vaid suur-

te härrade luksusartikliks — tänapäeval on ta aga muutunud juba lahutamatuks ühiskondlik-majanduslikuks faktori, mis vajab juba reguleerimist üldsuse seisukohast. Tänapäeval võib aga autojuht, kes söandab oma peremehe vastu esineda töö ja palga parandamise soovidega, lennata pikema jututa tänavale. Vähe sellest, meie motoriseeritud sõidukite juhtide kohta ei maksa palgaliste puhkepäevade seadus. Et omnibuseliinide ettevõtted omavad oma tegevuse tõttu liiklemisvahendina suure avaliku tähtsuse kodanike julge- ja heaolu suhtes, siis pole laiematel ringidel sugugi vist ükskõik, millised töö- ja teravishoiulised tingimused neis asutis valitsevad.

Võtame Tartu näituse aegse katastroofi.

Juht on toimetanud, väljudes varahommikul Viljandist, raskesti täis kii-

lutud masina kella 10 Tartu. Olen isiklikult korduvalt kasutanud sama liini masinaid ka Tartu näitusele ja tagasi sõiduks ja mul on olnud võimalus näha, kuidas muljumiste, raputuste ja inimhigi lõhna tõttu on paljudel kaassõitjatel süda läinud halvaks, nad on hakanud oksendama ja on vaevelnud peavaludes. Sihile jõudes on luud-kondid otsekui läbi peksetud. Nii reisijad.

Kuid masina juht pidi samal ajal alatiselt teed jälgima, raske masinaga manööverdama, arvestama alatiselt tee käänakuid, tõusu ja langust. Et see kutseline lisakoormatis masina juhi roidumust, väsimust lihtreisijaga võrreldes veelgi tõstab, peaks olema enesest mõistetav, aga loomulikult mitte Tartu a.-s. „Rooli“ härradele, kes selle masina ühes väsinud juhiga lülitasid kohe Tartus siseliinide liiklemisvõrku. Siis pidi gi paramata tulema see, mis tuli.

Veel valeteadete andmisest haigekassale

A. Kaelas

Eelmises „Töö ja Tervise“ numbris vaatlesime üldiselt kokkuvõtlikult valeteadete andmist haigekassale*). Alamal puudutasime veel lühidalt üht eriküsimust, mis on lähedalt seoses haigekassadele valeteadete andmisega, nimelt küsimust, missugune juriidiline tähendus on töölise palgaramatul.

Haigekassale valeteadete andmise puhul esineb üsna tavalise nähtusena asjaolu, et töölise palgaraamatusse ei kanta mitte tõeliselt talle maksetav palk, vaid ainult see palgasumma, mis haigekassale üles antakse. Näiteks kui töoline teenib kuus 60 kr., haigekassale aga näidatakse ta palk ainult 45 krooni kuus, siis tavaliselt kantakse viimane summa ka töölise palgaraamatusse. Ja kui jäetakse haigekassale üles andmata näit. ületunnitasud või palk natuuras, siis tavaliselt jäetakse see ka palgaraamatusse sisse kandmata.

Saab kuupalgaline töoline kokkuleppe kohaselt tegelikult 60 kr. kuus palka, palgaraamatusse aga kantakse ainult 45 kr. kuus ja vastavalt sellele on täide-
tudet ka palgaraamatu töölepingu osa,

kuhu ka töoline on alla kirjutatud (— palgaraamat sel juhul tavaliselt hoitakse mitte töölise käes, vaid alatiselt käitise kantseleis), siis sellastel kordadel ongi mõnelt poolt püütud väita, nagu oleks töölise palk ainult 45 kr. kuus, kuna aga ülejäänud summa, s. t. 15 kr., ei olevat palk, vaid kui seda töölisele on antud, siis on seda tehtud kingitusena. Sellelt seisukohalt vaadates ei ole järelikult siis antud ka haigekassale valeteadeteid, kui üles on antud ainult 45 kr., sest haigekassale tuleb ju üles anda ainult töölisele maksetud palk, mitte aga viimasele antud kingitused. Kui asuda seisukohal, et palgaraamatu töölepingu osa, kui palgaraamat on olemas, on ainus arvesse tulev leping töölise ja tööandja vahel, mille kõrval ei või tulla arvesse mingisugused muud, näit. suusõnalised kokkulepped, siis on sellane järeldus muidugi õige. Siis tuleb näiteks töölisele natuuras (söök, korter) antud palka, kui seda ei ole sisse kantud töölepingu ossa, vaadata kui kingitust, mille nõudmiseks pole töölisel õigust, ja mida tööandja pole kohustatud talle andma, nagu iga teise kingituse puhul.

*) „Töö ja Tervis“ nr. 1 — 1938. a., lk. 7—10.

Kui vaadelda küsimust tsiviilõiguse üldpõhimõtete seisukohalt (millisest seisukohast tavaliselt lähtuvad vanema põlve juristid-tsilivistid), siis võib eespool esitatud vaade näida õigena, kui palgaraamatut võtta tsiviilõigusliku formaalse lepinguna.

Tööliste töölepingu seadus (vt. RT 83 — 1936 ja 102 — 1936) ei ole aga tsiviilõiguslik, vaid tööõiguslik norm, selle eeskirju ei saa käsitada tsiviilõiguse üldpõhimõtete seisukohalt lähtudes, vaid tuleb lähtuda ainult tööõiguslikust tööliste töölepingu seadusest endast. Viimasest lähtudes aga jõuame hoopis teissugusele seisukohale:

Tööliste töölepingu seaduse järgi loetakse tööleping tööandja ja töölise vahel sõlmituks vastava kokkuleppe põhjal või asjaoluga, et tööandja on lubanud töölisel tööle asuda (§ 5), kusjuures tööandja on kohustatud igale töölisele lepingu sõlmimisel maksuta välja andma palgaraamatu (välja arvatud proovile võetud töölised), kuhu tuleb kanda töölepingu tekst ja igal palgasaamisel palk, mis töölisel on õigus saada, ja kõik maharvamised palgast (p 28).

Nagu siit nähtub, on palgaraamat oma juriidiliselt iseloomult vaid selle tõenduseks, et tööandja ja töölise vahel on sõlmitud tööleping, kuna töölepingu sõlmimine ise võib olla kas kirjalik, suuline, vaikiv (tööandja lubab töölisel asuda tööle v. m. m. viisiline. Sellaselt on palgaraamatu juriidilist tähendust mõistnud ka Riigikohus: „Töölepingu seaduse §§ 5 ja 28 kohaselt on palgaraamatu väljaandmine töölisele ilmselt selle tõenduseks, et leping on töölise ja tööandja vahel sõlmitud“ (Riigik. adm.-osak. otsus 5. nov. 1937. a. nr. 274¹).

Töölisele lepingu sõlmimisel palgaraamatu andmine ja sinna lepingu ning palga arvutuse ossa kogu palga sissekandmine on tööandja kohustus, nagu selgus eespool tsiteeritud

§ 28, kes ka üksi selle nõude täitmise eest vastutab (vt. Krim. sead. § 348). Ei ole nüüd tööandja palgaraamatusse sisse kannud kogu töölisele maksetavat palka, siis sellane valesti täidetud palgaraamat ei saa loomulikult olla oma valesti täidetud osades töölepingu ja maksetud palga tõendiks.

Siinjuures ei ole oluline asjaolu, et tööline valesti täidetud palgaraamatu töölepingu osale on alla kirjutanud, seega sellega on nõus olnud, sest Tööliste töölepingu seaduse eeskirju, mis näevad ette, et k o g u p a l k tuleb kanda palgaraamatusse, ei saa muuta isegi omavalhelise kokkuleppe teel.

Nagu kõigest sellest järeldub, tuleb töölise palgaks lugeda ikkagi see summa, mis oli kokkuleppes ette nähtud, sellele vaatamata, kas palgaraamatusse oli sisse kantud see või mõni vähem summa. Järelikult ei saa eespool toodud näidete puhul juttu olla mingist „kingitusest“, vaid kui palgaraamatusse sissekandmata palga osa on jäetud haigekassale üles andmata, siis on sellega antud valeteadeid, on ära varjatud osa töölisele maksetud palgast.

Teisti ei võinudki töölise töölepingu seadus kui tööõiguslik norm seda küsimust reguleerida, sest muidu oleks tööandja ebaseaduslik teguviis (ei kannu kogu palka palgaraamatusse) kitsendanud töölise seaduslike õigusi: näit. päeva pealt vallandamise puhul oleksid töölised saanud nõuda etteütlemitasu ainult palgaraamatusse kantud palga alusel jne. Tööliste töölepingu seadus sellase vana-tsaristliku tõlgitsemisviisi juures ei oleks mitte töökaitsese seadus, vaid tööandjate ebaseaduslike teguviiside, nende kriminaalkuritegude kaitse seadus. Seda aga seaduseandja kindlasti pole tahtnud ja seda ei saa ka Tööliste töölepingu seadusest välja lugeda, kui seda tõlgit-seda seaduse enda alusel, mitte aga mõnest hoopis teisest õigusdistsipliinist laenatud üldpõhimõttest lähtudes.

Uue haiguskindlustuse seaduse ootel

L. Johanson

Haiguskindlustuse uue seaduse kohta töid ajalehed teateid, nagu pandaks uus seadus juba 1. aprillist k. a. maks-

ma. Meie kuulumist mööda ei vasta need ajalehtede teated tõsioludele. Praegu, nende ridade kirjutamise ajal, on sea-

duse eelnõu kohtuministeeriumi kodifikatsiooniosakonnas läbivaatamisel, sealt läheb see vabariigi valitsusse, kus ka lõplikult otsustatakse rida põhiküsimusi, mis seni on lahtised. Kuigi seadus valmib ja välja kuulutatakse, ei saa teda mõne kuuga maksma panna. See osutub juba tehniliselt võimatuks ja sellase suure reformi teostamisel ei ole eriline kiirustamine millegagi põhjendatud. Praegu kehtiv haiguskindlustuse seadus anti 23. juunil 1912. a., kuid selle seaduse tegelikkus ellu viimine võttis üle aasta aega. Näiteks Tartu üldhaigekassa hakkas tegutsema alles maikuu 1914. a., see on ligi kaks aastat pärast seaduse andmist.

Kui haiguskindlustuse praegusi aluseid muudetakse ja ta ulatust laiendatakse, on tarvis terve rida teisi seadusi muuta ja rida uusi määrusi, kooskõlas uue seadusega, välja anda.

Nii tuleksid muuta kindlustusnõukogu ja kindlustusametite seadused ja nende uued koosseisud, vastavalt uutele seadustele, nimetada ja valida. Need asutused peavad ka enne uue seaduse elluviimist vaatama läbi mitmeid korraldusi ja määrusi.

Kui haigekassadele põhikirjad jäävad, siis tuleb ka normaalpõhikiri koostada, kui mitte — siis aseainena vastavad määrused, sest ega uuski seadus ei saa kõike, mis seni põhikirjas täpsemalt ette nähtud, enesesse mahutada.

Koos haigekassade ümberkorraldamisega tuleb anda ka uued ravikorralduse alused ja rida teisi määrusi.

Peakoosolekute või nõukogude, kuidas seda ka seadus ei otsustaks, juhatuse, revisjonikomisjoni jne. moodustamise eeltööd ei ole teostatavad nii-ütelda üle öö, ka see kõik võtab aega. Meie arvates on võimalik haiguskindlustuse ümberkorraldamist teostada mitte sellest ajast, kui antakse uus seadus, vaid alles umbes aasta pärast. Nagu me kuuleme, on ka ametlikes ringkonnas arusaamine, et kui tänavu kevadel antakse uus seadus, siis selle elluviimise eeltööd võiksid kesta vähimalt 1. jaanuarini 1939. a., kus siis seadus täies

ulatuses võiks hakata kehtima. Läänud aastal võeti Soomes vastu uus sotsiaalkindlustuse seadus, mis aga ei hakka enne maksma, kui alles 1. jaan. 1939. a. Umbes niisama suurt ettevalmistusaega on nõudnud ka teistes riikides sotsiaalkindlustuse seaduste eluviimine.

Muidugi on seaduse teostamine siis lihtsam, kui senised alused ja korraldused jäävad muutmata. Seda aga oodata ei ole, vaid uue seaduse eelnõu sisaldab ulatuslikult, kindlustuskorralduse, organide koosseisu, sammete liigitamise ja suuruse poolest võrdlemisi sügavaid muudatusi. Võib isegi arvata, et seniste ühealaliste haigekassade asemele tulevad uued kindlustusasutused — kindlustuskassad, mis oma konstruktsiooni poolest senisest tunduvalt lahku lähevad. Põhimõtted, süsteem ja alused on teised.

Ühenduses uue seadusega on kõnelnud ka juba nüüd mõnede lähedate haigekassade ühendamisest. Nii töid ajalehed teateid Pärnu ja Sindi ühishaigekassade ühinemisest ühiseks haigekassaks. Kui seda ühinemist teostatakse, siis maksva seaduse alusel, mille põhjal (§ 278) peab kummagi haigekassa volikogu tegema vastava otsuse. Kui volinikke on koos $\frac{2}{3}$ ja enam, siis tehakse otsus lihthälteenamusega, kui aga koos on alla $\frac{2}{3}$ volinikest, siis nõutakse ühinemise otsuse tegemiseks vähimalt $\frac{2}{3}$ koosolijate häältest. Seaduses tehakse kindlustusametile ülesandeks, et nad võtaksid tarvitusele abinõusid vähema kui 500 töölisega käitiste võimalikult ühishaigekassade alla arvamiseks. Nii on ka praegu kehtivas seaduses, kus vabriku haigekassade asutamiseks on tingimused ette nähtud, püüdeks luua võimalikult ühishaigekassasid. Mis Sindi ja Pärnu ühishaigekassade volikogud mõlemate kassade liitmise asjus otsustavad, see oleneb sellest, missugused arvestused ja kaalutlused mõlema haigekassa juhtivail organeil on mõjumas. Ühinemise küsimust kaalutakse otstarbekohasuse seisukohalt, sest volinikud püüavad teha just seda, mis haiguskindlustuse teostamiseks on parim. Kuid see küsimus on iseasi ega ole sõltuv uuest seadusest.

Uue seaduse eelnõu järgi võib oodata, et ühishaigekassade ringkonnad suurenevad ja hõlmavad nii mitmeidki praegu ligilähestikku töötavaid haigekassasid.

Haiguskindlustuse seaduse eelnõu kohta on paljud organisatsioonid avaldanud oma seisukohad. Need organisatsioonid võib liigitada järgmiselt:

1) Nende palgatöölise ja -teenijate organisatsioonid, kes kuuluvad kindlustuse alla. Need on: E. Haigekassade Liit, haigekassad, Tööliskoda, Töölisühingute Keskliit.

Nende organisatsioonide seisukohad on enam-vähem ühtlased: nad pooldavad haiguskindlustuse ulatuse laiendamist, täiendusi ja parandusi seaduses, kuid nõuavad seniste aluste ühes kassaosaliste täielise omavalitsusega allesjätmist.

Nende seisukohtadega on ühinenud ka paljud tööliste koosolekud ja töölisvanemate kongressid.

2) Ettevõtjate organisatsioonid: Kaubandus-tööstuskoda, E. Tööliste Kinnitusühisus, Ühistegevuskoda jne.

Kaubandus-tööstuskoja seisukohad sisaldavad kassaosaliste õiguste kitsendamist ja omavalitsuse kaotamist, on täiesti tagasikiskuvad, reaktsioonilised, ning neile, kellele kindlustus on tarviline, täiesti vastuvõtmatud.

3) Organisatsioonid, kuhu kuulub tervishoiu ala personaal ja tervishoiuasutuste, haiglate ja apteekide omanikud: Arstide Koda ja Rohuteadlaste Koda. Mõlemal kohal oleks tulnud kõrvale jätta eraettevõtjate huvide kaitse ja lähtuda vaid rahvatervishoiu huvide seisukohalt. Kahjuks aga seda nende otsused ja ettepanekud ei luba oletada. Liig silmatorkavalt on asunud mõlemad, eriti Rohuteadlaste Koda, eraettevõtjate, apteekide omanike, huvide kaitsele, soovitudes isegi kindlustatute õiguste kitsendamist võrreldes seniste sammete-ga, haigekassadele haiglate, ambulantside ja apteekide asutamise otsuse äärmist piiramist; üldiselt need seisukohad ühtuvad ettevõtjate omadega ja on väga reaktsioonilised. On nähtud eeskujusid vaid fašistlikes diktatuuririikides, tähele panemata jättes demokraatlike riiki-

kide korraldused ja sotsiaalkindlustuse need demokraatlikud alused, mida on püütud rajada sotsiaalsele õiglusele.

4) Täiesti kõrval seisvad organisatsioonid, nagu seda on Majaomanike Koda, kelle ülesannete hulka ei kuulu sotsiaalkindlustusega tegelemine. Selle koja seisukohal ei saa olla ka tähtsust. Ka ei võiks kuigi suurt tähtsust olla E. Linnade Liidu arvamistel, kuna Eesti linnade ei ole oma ülesannete hulgas seni näinud sotsiaalkindlustust, kuigi mõned sotsiaalkindlustuse liigid, näiteks tööpuuduse vastu kindlustamine, on välismail juba hulk aastakümneid tagasi leidnud teostamist just kogukonna omavalitsuste abil. Eesti kogukonnad on sotsiaalkindlustusele võõrad ja ainult linnaettevõtete-ga ettevõtja osas.

Nüüd on kõikide nende ja veel teiste-gi organisatsioonide ja asutuste arvamised ära kuulatud ja sotsiaalministeeriumi äranägemisel eelnõus vastavad parandused tehtud.

Avalikkusele teatavaks saanud andmeil kuuluksid palgalised, välja arvatud riigi- ja omavalitsuste teenijad, kel juba on oma haiguskindlustus, kaugesõidu ja ligisõidu laevateenijad või laevavägi, nagu eelnõus neid kutsutakse, käitise pidaja ja ta perekonnaliikmed, aktsiaseltside ja osäühisuste käitiste juhatuse liikmed, ja isikud, kelle kuupalk ületab 350 kr. Praegu palga ülemmäära seaduses ei ole. Ka ei kuuluks haiguskindlustuse alla põllutöölised. Vististi tahetakse põllutöölise haiguskindlustust korraldada eriseadusega, praegusele põllutöölise õnnetuskindlustusele ligilähedasil aluseil. Tegelikult on ka haigekassadel väga raske kontrollida, millal puudub tööline haiguse pärast põllutööst, millal ta töötab haigena. Põllutöölised elavad harilikult taludes — peremehe söögil, nende töötamisviis ja töötingimused lähevad tunduvalt lahku tööstus- ja käitistööliste omadest, kellega ühiste korralduste maksmapanek toob tehnilisi raskusi. Põllutöölisele on aga siiski tarviline ka haiguskindlustus, mis võimaldab neile arsti- ja sünnitusabi, haiguse ja sünnituse abiraha ja muid sammeid. Vahest olekski õigem, kui põllu-

töoliste haiguskindlustus otsustatakse küll eriseadusega, kuid siiski paralleelselt ja üheaegselt üldise haiguskindlustusega.

Eelnõus on ette nähtud ka vabatahtlik kindlustus neile, kes ei ületa 55 a. vanust.

Arstiabi korralduses, sammete suuruses ja tähtaegades ei ole oodata kitsendusi. Arvatavasti ei asuta ka piirama haigekassade õigusi haiglate, sanatooriumide ja teiste raviasutuste avamisel, kuigi seda, nagu eespool ütlesime, mõnelt poolt oodatakse.

Meil ei ole praegu küllaldaselt ei haiglaid, sünnitusasutusi, sanatooriume ega muid raviasutusi. Täiesti kindel on, et kui haiguskindlustuse ulatust tunduvalt laiendatakse, siis praegused raviasutused ei suuda mahutada kõiki, kes haiglas või sanatooriumis ravimist vajavad. Näiteks puuduvad paljudel majateenijatel ligiläheduses omaksed, kelle juures nad võiksid haiguse ajal elada. Need tuleb paigutada haiglasse. Kui on tege mist väikeste, kitsaste, elanike — täiskasvanuid ja lapsi — täis kiilutud korteritega, nagu meil Tallinnas, Tartus ja teistes linnades, siis tuleb eelistada haige paigutamist haiglasse ka juba korterikitsikuse pärast, kõnelemata sellest, et haiglas ravimine ise võib anda paremaid tulemusi.

Kui haigekassad ehitavad vastava mahuga haiglad, millega seni kogukonna omavalitsused ei ole kuidagi toime tulnud, siis tähendab see tervishoiu alalsuurt ja tähtsat sammu edasi. Et meil erakapital suudaks haiglaid tarvilisel määral asutada ja ülal pidada, on küll asjatu illusioonide loomine. Haigla ei või anda niipalju tulu kui, näiteks, mõni kummi-asjade, kalosside jne. vabrik, suhkruga ja viljaga kauplemine või muu monopoliseeritud äriettevõtte. Erakapital aga tungib sinna, kus ta saab enam dividende. Sündimiste, haiguste ja suremiste pealt ei saa aga muidugi võtta küllalt rahuldavat dividendi. Haiglad ja sanatooriumid kui ettevõtted ei ole

ettevõtjale kuigi tulutoovaiks sissetulekuallikaiks. Nad kui rahva tervishoiuasutused kutsutakse ellu mitte ainelise kasu saamise otstarbel, vaid — rahva tervishoiu huvides.

Just haigekassad ja kindlustuskassad peavad Eestis raviasutuste võrku tarviliselt täiendama. Mis kõnelda sündimuse vähesusest, suurest suremusest, ja eriti suurest rinnalaste suremusest, kui meil pealinnas ja jõukodes tsertrumis puuduvad isegi — voodid sünnitajale, lastekliinik ja teisedki haiged peavad nädalate ja kuude viisi ootama järge, tiisikushaiged Taagepera sanatooriumi isegi pool aastat.

Haigekassade õigusi raviasutuste elukutsumisel ei saa otsustada eraettevõtjate huvides, vaid rahva tervishoiu huvide seisukohalt.

Ka apteekide avamise õigus peab olema haigekassadel. Kelle huvides see siis on, kui haigekassad peavad igalt arstimilt maksma suurt vahekasu eraettevõtjale.

Kui mõni kadakast aptegiomanik teenib märksa vähem, rahvas aga saab odavamini arstirohte ja haigekassad võivad oma tuludega ravi alal rohkem korda saata, siis on ka see riigi ja rahva huvides.

Pealegi ei ole eelnõu järgi ette näha kindlustusmaksude suurenemist enam kui $\frac{3}{4}$ % võrra, kuigiravimisaeg ja sammetemaksamise aeg pikeneb, uusi kohustusi juure tuleb ja haigekassa ulatuse laiendamisega tuleb arvestada suurema haiguseprotsendiga kui seni. Tööstuses on enam-vähem täisjõulised töölised. Vanemaist, vähema tööjõuga ja nõrga tervisega töolistest on paljud pidanud siirduma tööaladele, mis praegu ei kuulu haiguskindlustuse alla, küll aga edaspidi. Et ravikorraldus edaspidi ei tuleks senisest kitsam, on tarvis haigekassadele anda vastavaid vahendeid oma ülesannete täitmiseks. Suuremaid muudatusi oodata kindlustuskassa juhtivates orgaanides: volikogus, juhatuses, revisjonikomisjonis, nende koosseisus, ülesannetes ja õiguis. Juure tuleks asjade

valitseja. Orgaanidest võtaksid osa ettevõtjate esindajad, mil määral, ei ole meile teada.

Haigekassade Liit muutuks sunduslikuks ja hakkaks teostama ühiste lepingute sõlmimist arstidega, raviasutustega, arstiaabinõude muretsejatega jne. Arvesse võttes, et meie linnade oludes on erinevusi, linnad aga tervikuna kuuluvad mingi ühishaigekassa alla, võib oletada, et lepingute sõlmimine oleks võimalik oma ringkonnas ka kohalikul kassal. Üleriiklike lepingute sõlmimine, kui see on tarviline, võiks kuuluda liidule.

Liidu ülesandeks oleks ka suuremate ravilate ja apteekide asutamine, samuti

keskkassa loomine puudustkannatavate kassade abistamiseks. Liit oleks oma kongresside ja nõupidamistega ka vaimseks keskuseks.

Eelnõu kohaselt tuleksid senised haigekassad sulgemisele, nende aktivad ja passivad läheksid üle uutele asutustele, mida kavatsetakse nimetada kindlustuskassadeks, mille peale edaspidi pannakse uute seadustega ka teiste kindlustusliikide teostamine.

Missuguse kuju lõpuks uus haiguskindlustusseadus omandab, ei ole siiski veel teada. Seda kuuleme ja näeme alles siis, kui eelnõu dekreedina või seadusena „Riigi Teatajas“ avaldatakse.

Ületunnid ja kollektiivleping

Joh. Mihkelson

Aastavahetusel peetakse tavaliselt kutseühingute aasta üldkoosolekuid ja neil koosolekuil kantakse mõndki ette tööliste elust. Peamiseks kohaks, kust king pigistab, on meil ületundide küsimus. Osas meie tööstuses toimuva rationaliseerimise tõttu on tõstetud üles 40-tunnilise töönädala küsimus, kuid meil on rida tööstusalasid, kus praegu alles 48-tunniline töönädal on tegelikult teostamata. Raskusi pikendatud tööajaga on esmajoonel väiksemates käitistes, kus tööandja sageli ise töötab kaasa või kuidagi teisel viisil mõjutab otseselt töölisi. Sellaseiks aladeks on puhtaal kujul kodutööstus, riietus- ja jalanõudetööstus, osa toidu- ja maisteainetetööstust, kuhu kuulub ka vorstitööstus. Peale muude on isegi mööblitööstuse väiksemates käitistes samasuguseid väärnähtusi küllalt ette tuua.

Koosolekuil kaevatakse loata ületundide tegemise üle ja eriti ollakse paha- ne seepärast, et tööandjad, lastes teha sageli piiramatul arvul ületunde, ei tasu töolistele seaduses ettenähtud ületunni protsenti. Kuigi seadus kindlustab tööliste 50% ületundide puhul, ei sõanda töölised sageli asuda kohtu teel tööandjalt nõudma oma ületundide tasu, sest seniste väga arvurikaste kogemuste kohaselt võivad tööandjad oma õigusi kaitsvaid töölisi vallandada.

Töölised pöörduvad töökaitse seadus-

te rikkumise puhul esialgu tööinspektori poole, kuid senised kogemused tööaja seaduste ja ületundide rikkumises näitavad, et ainult tööinspektorile lootmine üksi ei aita. Tööaja seadusi rikutakse esiteks niivõrd massiliselt, et tööinspektorid alati ei pääse jaole, ja kui lõpuks tehaksegi protokoll ja asi tuleb kohtus arutusele, siis määratakse seadusest üleastunud tööandjale võrdlemisi väike karistus, millele tööandja sageli vilistab ja seadust edasi rikub. Sellaseid juhtumeid on eriti palju olnud öötöö keelu seaduse rikkumisel.

Mööbelseppade kutseühing on tööaja korraldamise küsimust arutanud pidevalt oma koosolekuil ja ülelinnalisel mööbelseppade koosolekuil. Eelkirjeldatud väärnähtusi on tulnud ette võrdlemisi rohkesti selgi tööstusalal. Kutseühing on püüdnud organiseerida oma kutseala töölisi, et organiseeritud tööliste kaudu astuda vastu maksvate seaduste rikkumisele. Viimane põhimõte on täiesti õige, mille juure tuleme allpool tagasi.

Vorstitööstuses töötavad töölised kaebavad samuti, et nende tööalal pole tööaja suhtes asjad korras. Möödunud aastal toimunud palgavõitlus oleks ses suhtes aidanud palju kaasa, et tööliste ja tööandjate vahel seada jalule vabatahtliku kokkuleppe teel normaalseid suhteid. Palgaliikumise ebaõnnestu-

mise tõttu aga luhtusid sel alal mõningad lootused.

Kõiki eeltoodud asjaolusid arvesse võttes tuleb paratamatult pöörduda senisele ametiühingulistele kogemustele ja tunnustada seda, et töölised ise oma vaba kutseühingulise liikumise kaudu suudavad oma vahekordi tööandjatega korraldada rahulikult teel, kui kutseühingud on tõesti tugevad ja tööandjad on sunnitud neid arvestama. Tugevad kutseühingud suudavad sõlmida tööandjatega kollektiivlepinguid ja neis juba kindlustatakse üksikasjaliselt tingimused palga- ja tööolude korraldamise kohta. Tööliste tugev organisatsioon ise suudab sel juhtumil tagada, et maksvaid töökaitse seadusi täidetakse korralikult. Kutseühingute osatähtsuse tõusu mõju peegeldus ka möödunud aastal mõningates palgaliikumistes, kus töölised ise tööandjatega läbi rääkides saavutasid soodsamaid tulemusi kui seda vahest oleks sündinud töötulide lahendamise komisjonis.

Meil on kollektiivlepingute praktika veel võrdlemisi väike, kuid needki kogemused, mis meil olemas, kõnelevad selle poolt, et kollektiivlepinguist ja nende määrusist kinnipidamine toimub seni, kuni töölised ise on üksmeelsed ja organiseeritud ning alati oma nõudmistega. Tugev kutseühinguline organisatsioon suudab paremini kindlustada tööliste elutingimusi. Seda on kujukalt näidanud meie naabermaade kogemused kollektiivlepingute alal. Rootsis, Norras ja Daanis on kollektiivlepingud sõlmitud sadade tuhandete töölise kohta. Alles äsja sõlmiti rootsi trükitööstuses kollektiivleping ülemaailises ulatuses rekordiliselt pikale ajale — üheksale aastale. Kuigi viimasel ajal kollektiivlepingute iga tavaliselt ulatub kahele või kolmele aastale ja sageli ühele aastale, siis on mõeldav nii pikaks ajaks sõlmitud kollektiivleping selle tõttu, et mõlemate poolte organisatsioonid on tugevad ja olukord tööstuses enam-vähem stabiilne. Pealeselle on aga kollektiivlepingus ette nähtud liikuvad palgaastmestikud seks juhtumiks, kui elukallidus tõuseb või langeb. Kutseühingulistes ringkondades vaadeldakse rootsi trükitöölise uuele sammule kui väga huvitavale kat-

sele pikemaks ajaks korraldada töö- ja palgatingimusi.

Eesti kogemustes on kollektiivlepinguid sõlmitud tavaliselt aastaks ja igal aastavahetusel tuleb paratamatult ette jõumõõtmisi mõlema poole vahel, sest tööandjad tahavad igal võimalikul juhtumil eelmisel aastal sõlmitud kokkuleppes vabaneda. Kui aga tööliste kutseühinguline organisatsioon on tugev, siis kaob iseenesest liig sagedane kollektiivlepingute ülesütlemine ja selle asemele astub lepingute sõlmimine pikemaks ajaks.

Meil on seni olnud kujukamaks näiteks savitöölise — peamiselt pottsepade — palgaliikumised. Peale lühemaajalist töövõitlust saavutati poolte vahel teatav kokkulepe, mis kestis aasta ja mida osalt võib võrrelda kollektiivlepinguga. Järgmisel kevadel katsuti uuesti jõudu ja sõlmiti jälle kokkulepe, kusjuures mõlemad pooled kaotasid asjatult töötunde tööandjate jonnakuse tõttu. Kullasepatöölised, kes õppinud tööliste osas on peaaegu sada protsenti organiseeritud, pikendasid oma kollektiivlepingut ilma erilise töötulita, sest seesugune talitamine osutus mõlemale poolele kasulikumaks. Kullasepa töö alal olid alles paari aasta eest samad kaebused liig pika tööaja kohta ühingu koosoleku päevakorras nagu eelpool nimetatud teistes kutseharudes. Eriti aga kaevati ebahütlaste töötasude üle, sest iga mees töötas omaette ja sõlmis töölepinguid tööandjaga, kuidas aga kaupa saadi. Mitteühtlasest esinemisest tingituna võisteldi üksteise vahel töötasude allasurumises. Kollektiivlepingu sõlmimisel aga kaovad sellased väärnähtused. Töölistel on teada oma trükitud ja kokkulepitud töötasude tabel ning sellest on kohustatud pidama kinni nii töölised kui ka tööandjad. Kollektiivleping registreeritakse Sotsiaalministeeriumis ja selle rikkumise eest on võimalik võtta vastutusele neid, kes ei taha alluda ühisele distsipliinile.

Sageli on tööliste eneste poolt tõstetud esile mõtteid, et töölist peaks karistatama koos tööandjaga, kui ta rikub mõnd tööaja või muud töökaitse seadust. Sellane põhimõte pole õige, sest tööline sunnitakse sageli töökaitse sea-

dusi rikkuma tööandja majandusliku üleoleku tõttu. Töölised peaksid aga seadusliku sunduse asemel ise looma

eneste vahel kindla distsipliini ja sellest kinni pidama, nagu seda teevad teiste maade töölised.

Tööõnnetused Eestis

L. Johanson

Seitsmeaastane laps läks veskisse isa sööma kutsuma, sattus tiirleva võlli külge ja sai surma. Krulli tehases tarvitati suurtüükimürske vana haamriratta purustamisel kiiluna. Mürsk plahvatas, üks tööline sai surma, kaks vigastada.

Sääraseid õnnetusteateid toob ajaleht peaaegu iga päev, vahel väikese kirjaga, vahel suurte pealkirjadega.

1936. a. registreerisid kindlustusseltsid 12.470 tööõnnetust, sellest Eesti tööliste kindlustusühisuses 11.170 ja kindlustusseltsis „Ühisoma“ 1300.

Paljud tööõnnetused on registreerimata, sest surmasaanud või vigastatud ei olnud kõik tööõnnetuste vastu kindlustatud.

R. Sõrmus, tuues „Eesti Statistika“ tööõnnetustest ülevaate, ütleb, et võrreldes 1922. aasta andmetega on registreeritud tööõnnetuste arv kasvanud ümarguselt $4\frac{1}{2}$ -kordseks, mis on tingitud peamiselt kindlustuse ulatuse laienemisest, kuid osalt ka tööõnnetuste sagedusest.

Registreeritud tööõnnetuste arv oli R. Sõrmuse andmel kolmes kindlustusühisuses (Eesti Tööliste Kindlustusühisus, Ühisoma ja EKA) kindlustatute keskel: 1922. a. — 2804, 1927. a. — 5797, 1931. a. — 5521, 1934. a. — 7503. 1935. a. — 8747 ja 1936. a. 12.470

1000 kindlustatu kohta tuli tööõnnetusi: 1922. a. — 104; kahes ühingus (ilma EKA'ta): 1927. a. — 122, 1931. a. — 129, 1934. a. — 141, 1935. a. — 141 ja 1936. a. 176.

R. Sõrmus loeb üheks olulisemaks tööõnnetuste sagedust tõstvaks põhjuseks tegevuse laienemist ehituse alal, erakordne tegevuse laienemine kõrge tööõnnetuste sagedusega esinevas mäetööstuses, tööliste tööpinge, tööliste vilumatus ja harjumatus teatud tööoperatsioonidega.

1 miljoni töötundi kohta tuli 1936. a. kõige enam tööõnnetusi murdudes ja kaevandustes — 224, metallitööstuses 151, ehitustööstuses 149, keemiatööstuses 146, mineraalide töötulusel 144, puutööstuses 138, toidu-, maitseainete- ja jookide tööstuses 59, elektrijaamades ning gaasi- ja veevarustuses 56, paberitööstuses 56, nahatööstuses 52, puhastustööstuses 9, kehakatte- ja pudukaubatööstuses 9, poligraafia- tööstuses 4.

Kuude järgi on kõige suurem tööõnnetuste arv 1 miljoni töötundi kohta: juulis — 112, siis juunis 104, novembris 103, septembris 100, selle järele augustis 98 jne., kõige vähem aprillis — 84, 1935. a. ja 1936. a. keskmine 96.

1936. a. langes kõige enam tööõnnetusi teisipäevale — 17,1%, kesknädalale 16,6%, neljapäevale 16,3%, reedele 16,3%, esmaspäevale

16,2%, laupäevale 14,8% ja pühapäevale 2,7%.

Tööõnnetuste jaotus kellaja järgi oli: 1916. a.: — 2 — 2,0%, 2—4 — 2,2%, 4—6 — 2,4%, 6—8 — 10,0%, 8—10 — 19,2%, 10—12 — 17,1%, 12—14 — 16,7%, 14—16 — 16,1%, 16—18 — 7,1%, 18—20 — 3,6%, 20—22 — 2,5% ja 22—24 — 1,1%.

Tööõnnetuste põhjused 1936. a. olid: esemete üle komistamine, tõuked esemete vastu, esemetele astumine — 31,1%, esemete, riistade kukkumine 15,3%, tööobjektide ilma mehaaniliste abinõudeta käsitlemine 13,7%, tööliste kukkumine 12,9%, masinad 8,7%, käsitööriistad 7,8%, mitmesugused põhjused 5,2%, mürgised, põletavad ja sööbivlehelised ained 4,0%, transport 0,7%, loomad 0,3%, plahvatused, tulekahjud 0,1%, elekter 0,1%, sisselangemine ja sissekukkumine 0,1%.

1936. a. juhtus kõige enam tööõnnetusi 25—29 a. vanustega — 23,5%, sellele järgnesid 30—34 a. — 18,1%, 20—24 a. — 18,0%, 35—39 a. — 11,0%, 40—44 a. — 8,1%, kuni 20 a. — 6,7% jne.

Vigastustest oli 1936. a. kõige enam kriimustusi, haavakesi, põrutusi, põrutushaavu — 59,3%, siis väänamisi ja venitamisi 11,1%, pistehaavu 5,6%, löike- ja kärstushaavu 3,6%, põletamishaavu 3,4%, luumurdeid 2,5%, nikastusi 1,3%, liikmete kaotusi kehast eraldumisega 0,4%, uppumisi 0,1%, muid põhjusi 12,7%.

Surmajuhude arv oli: 1936. a. — 33, 1935. a. — 29, 1934. a. — 16, 1933. a. — 13. Täieline töövõime kaotus 1936. a. 2, jääv osaline töövõime kaotus 461, ajutine töövõime kaotus 9.928.

E. Tööliste Kindlustusühisuses ja „Ühisomas“ oli 1936. a. pensionääre 2111 inimest, neist tööinvalideid 1422 meest ja 290 naist, perekonnaliikmeid 194 meest ja 205 naist. 1936. a. suurenes pensionäride arv 291 mehe ja 57 naise võrra.

Keskmine aastapension oli 1936. a. meestel 80,2 ja naistel 53,6 krooni.

1936. a. määrati pensioni aastas: kuni 25 kr. — 60 isikule, 26—50 kr. — 55, 51—75 kr. — 48, 76—100 kr. — 30, 101—150 kr. — 43, 151—200 kr. — 24, 201—250 kr. — 10, 251—300 kr. — 7, 301—350 kr. — 3, 351—400 kr. — 4, 401—450 kr. — 3, 451—500 kr. — 1 ja 501 ja enam 3 isikule.

Nagu arvudest näha, on pensionimäärad väga väikesed, mis on tingitud madalatest palgakadest ja arvestamise alustest.

Tööõnnetuste kindlustusmakse said 1936. aastal: E. Tööliste Kindlustusühisus 778,100 kr., „Ühisoma“ 137,800 kr.

1936. a. maksid kindlustusühingud: ravimiskulusid 34,900 kr., haigusabiraha 310,600, pensione 235,400, ühekordseid kahjutasusid alalise pensiooni asemel 60,000, kanti lõpetamata tööõnnetuste tagavara arvele — 72,000, matusekulu 2,200 kr. Valitsemiskulusid oli 63,600 kr. Pensionikapitali arvele kanti 318,000 kr. Kulutati tööõnnetuste ärarohimiseks 11,000 kr. Muud kulud olid 92,000 kr. Ülejääk 10,000 kr. 1936. a. lõpul oli kahel kindlustusühingul — Eesti Tööliste Kindlustusühisusel ja „Ühisomal“ — varade seis 3,5 milj. krooni. 10 aasta jooksul on need varad kasvanud ligi kolmekordseks.

Nagu neist arvudest nähtub, on tööõnnetuste arv järjest tõusnud. Tööõnnetuste vastu võitlemiseks aga kulutatakse liig vähe, „Ühisoma“ ei ole selleks mingit kulu teinud. Pensionid on väga madalad.

Tööstuslike õnnetuste küsimust on meil vähe käsitletud — peale statistiliste andmete leidub veel vaevalt midagi. Kindlustusseltsid ei ole selle küsimuse uurimiseks ega põhjuste selgitamiseks õigupoolest midagi teinud. Näib, et neid küsimusi ise, peale tulude ja kulude arvestamise, ei huvitagi. Ometi on ka tööõnnetuste vältimiseks tegutsemine kindlustusühisuste ülesanne. Kindlustusühisusel ei puudu selleks võimalusi.

Kindlustusühingu osa ülesandeid ravimise alal on veeretatud haigekassade peale, kelle ülesanded on suuremad ja tulud väiksemad kui kindlustusühingul.

Tööstuslikud tööõnnetused koos käitise personaalpoliitikaga on tööinspektor ins. P. Volmer võtnud vaatlusele „Tehnika ajakirjas“ nr. 10 — 1937. a.

Tööõnnetuste sageduse üheks põhjuseks peab P. Volmer majanduse elustumisest olenevat töötempo hoogsamust, kusjuures ohtude vältimiseks tarvilised korraldused ei ole pidanud viimasega sammu. Ka on käitise tehniline personaal olnud rohkem koormatud ja see on loomulikult alandanud nende tähelepanu tööohtude suhtes.

P. Volmer koostab tööõnnetuste vältimise küsimuse kohta järgmised juhtlauseid:

1) Tööjõu säilitamine on meie oludes kestva tööliste puuduse tõttu muutunud akuutseks päevaküsimuseks.

2) Käitistes on tarvis põhjalikumalt teostada töö ratsionaliseerimist ning seda viivitamata alustada neis käitistes, kus see on seni teostamata, suunates enam tähelepanu tööaja valikule, väljaõppele ja töö füsioloogiliste tingimuste parandamisele.

3) Asutustes tuleb õnnetuste vastu võitlemise alal senisest rohkem suunata tähelepanu keemiliste ohtude tõrjumisele ja tööfüsioloogia alale, milleks tuleb ülesandeid liigitada ja nende täitmiseks määrata vastava ala eriteadlased.

4) Seniseid kogemusi nii kaitse-tehnilisel kui ka töökorrastuslikul alal tuleb täielikult ära kasutada. Selleks on vaja luua õnnetuste vältimise probleemist huvitatute organisatsioon, mille kaudu teostuksid õnnetuste põhjuste süstemaatiline uurimine, kaitsevahendite

arendamine ja selle ala kogemuste levitamine laiemais tööstusringkonnas.

Peale R. Sõrmuse on P. Volmer üks esimesi, kes on asunud tööõnnetuste põhjuste uurimisele. Küsimus ise on seda väärt, et sellega enam tegemist tehtaks, kuigi tööõnnetuste ohvrite, tööjõu kaotanute ja surnute arvu osatähtsus on väike võrreldes üldise haigestumise ja suremuse arvuga, mis on põhjustatud ebatervetest töö- ja elutingimustest.

Vististi ei lähe tööõnnetuste põhjused Eestiski palju lahku neist, mis mujal on mõjumas: tööliste tähelepanu ja ettevaatuse vähenemine väsimuse, alatoitluse, raskete töötingimuste, väljapuhkamatus jne. tagajärjel ühelt poolt ja puudulik töökorraldus, mis sageli muutub hoolimatuseks, teiselt poolt. Kui meil on tööõnnetusi esemete üle komistamise, tuge, esemete vastu puutumise, asjadele astumise jne. läbi kõige enam — 30,8%, sellele järgneb esemete või riistade kukkumine 15,1, tööobjekti ilma mehaaniliste abinõudeta käsitlemine 13,6 ja tööliste kukkumine 12,8%, — siis on ju põhjuseks kõigepealt just korratus ja ettevaatusabinõude puudumine.

Meie tööasutuste sisseseaded, ruumid, põrandad, esemete paigutamine jne. jätab palju soovida.

Vahest toob siin paremat korda õnnetuste vältimise määrus, mis hakkab maksma 1. juulil ja mis sisaldab nõudmisi tööasutuste ruumide ja sisseseadete kohta.

Tööõnnetuste arv on näiteks „Kiviõlis“ palju suurem kui riiklikus põlevkivitööstuses. Siin peavad selleks olema eripõhjused, mis sõltuvad töökorraldusest. Tööliste elu puudustest igasuguste naivsete sabotaažijutudega tähelepanu mujale juhtimine, mida sealpool nähtavasti plaanikindlalt sepietakse, võib ju seltskonnas aidata küll tööliste vaenulist meeoleolu tekitada, kuid ei paranda sisuliselt olukorda mitte põrmugi. Tuleb selgitada õiged ja tõelised õnnetuste põhjused ja need kõrvaldada.

Meie tööstustele peaks juba leiduma küllaldaselt asjatundlikke juhte. Tööstuste tulud võimaldavad ka enam kulutamist tööstuste heakorrale. Õige ju on, et meie tööstuste juhatustes istuvad sageli uustulnukad, kes on samal kohal paljude ettevõtete. Teame mõndki isikut, kes varem oli tuntud vaid poliitilise tegelasena, nüüd aga on paljude ettevõtete juhatustes. Muidugi ei ole säärased isikud huvitatud tööstusliku korraldamisest, vaid ainult oma tuludest.

Tööõnnetuste vähendamiseks mõjuvad peale otstarbekohasema korralduse ka kõigepealt just tervemad töö- ja elutingimused. Siin on tähtis koht ka tööliste tööasul, mis peab võimaldama tööjõu uuendamist, aga isegi ka korteroludel. Ilma vastava korterita ei anna tööliselgi kodune elu tarvilist puhkust.

Tööõnnetuste sageduse suurenemist põhjustavad esmajoones just tehnilised, aga ka sotsiaalsed puudused.

Need puudused ei põhjusta mitte ainult tööõnnetusi, vaid üldse terviserikkeid.

Nendele suurema tähelepanu pöörmine on tarviline.

Palga- ja töötingimuste parandamisest trükitoöstuses

A. Offenbach

Kehtivat töötulide lahendamise seadust on kasutanud vaid ühe trükikoja töölised — Tartus „Postimees“ — saades vaid kümne protsendi ulatuses palka juure. Hiljem „Postimees“ parandas neid palku kokkuleppe korras töolistega. Trükitoölised on püüdnud parandada töötasu üksikute käitiste viisi. Nende käitiste arv on juba suur, kus palkade parandamist katsuti läbi viia. On esinetud üksikute töoliste, kuid ka terve käitise töoliste nõudmisega. Mõni trükikoda tõstis vaid kvalifitseeritud töoliste palku, mõni trükikoda korraldas üldise palkade ümberhinnangu, tõstes mitmesuguses protsendis palku. Töötulide komisjoni kaudu ei oleks ka enam saadud kui poolte kokkuleppel.

Organiseeritud trükitoolistele on selge, et töötasu tuleb tõsta üldiselt. Kerkis paratamatult esile trükitoöstuses aluspalga kindlaksmääramine, mille järgi kujuneks õppeaja lõpetamisel noore töölise palk. Minimaalpalkade küsimus seati esirinda läbirääkimistel trükitoösturitega. Minimaalpalga puudumine takistas suurel määral trükitooliste edukust palkade kõrgendamisel, polnud ka ettevõtjail konkurentsi kartusel julgust vastu tulla töoliste nõudmistele. Et minimaalpalgal on vaid teoreetiline tähtsus, näitab sellekohane praktika välismaades. Tegelikult palkade kõikumine kestab edasi, kuid siiski kuni miinimumini, mitte alla seda. Palkade kõikumisel on aluseks ühe või teise töölise eelistamine tööjõuna, ettevõtte majanduslik kandevõime, ettevõtja arusaamine jne. Minimaalpalga kehtimisel on igal tööandjal võimalik oma töid kalkuleerida kindlal alusel, mitte aga nii nagu seda tehakse praegu: võtta töö teiselt trükikojalt ära alla normaalhinna. Iseendast mõistetavalt maksab sellase konkurentsi juures vahe välja tööline madalakstehtud palgaga.

Teisteks nõudmisteks, mis omavad suure tähtsuse kogu tööstusharule, on tööaeg ja palga tasumise viis, puhkus ning õpilaste küsimus. Konkurentsi tuhinas on tekkinud ettevõtjaid, kes ekspluateerivad töolist tunni-, päeva- ja

tükitöö alusel. See halvendab trükitoölise töövõimet ja muudab töölise olukorra juhuslikuks. Seepärast on ettevõtjatele ette pandud töoliste palkamist ainult üksi nädalatööle, nädalapalga alusel, kusjuures kõik pühad, mis langevad nädalapäevadele, tulevad tasumisele. Trükitoöstuses peetakse traditsioonide kohaselt vajaliseks kindlustada kaks nädalat tasulist puhkust. Kriisi ajal püüti turgu trükitöödega varustada odavapalgaliste õpilastega, viies seega alla nii tööde hinnad ja kvaliteedi kui ka saates trükitoöstusse puuduliku ettevalmistusega tööjõude. Seepärast püütakse õpilaste ettevalmistamine tõsta vajalisele kõrgusele.

Ülaltoodud seisukohad on antud lahendada Eesti Trükitoolistele Liidule kui organiseeritud trükitoolistele ülemaalsele keskusele. Liit ongi selles suunas teutsenud ja selle tulemusena olid trükitoösturid koos Tallinnas 23. jaanuaril, arutades liidu ettepanekut. Trükitoösturid on konkurentsi ja tuleviku mõttes huvitatud selle kokkuleppe teostamisest. Arusaadav, et selle kokkuleppe sõlmimisel püüavad nad võimalikult rohkem alla kaubelda töoliste nõudmistest. Enamus trükitoöstureist on põhimõtteliselt nõus sellase kokkuleppe sõlmimisega, andes trükitoösturite organisatsioonidele vastava volituse.

Töösturite ettepanekud on:

- 1) Seada sisse ainult nädalapalk, kusjuures minimaalpalgad spetsiaalalade järgi oleksid järgmised (nädalas):
  - a) masinaladujad, tsinkograafid, litograafid — 19 krooni;
  - b) ladujad, trükkijad, köitjad — 18 krooni;
  - c) meesabitöölised — 14 krooni,
  - d) pealepanijad (valtsijad) — 13 krooni,
  - e) naisabitöölised — 11 krooni.
- 2) Riik jaotatakse kolme kategooriasse. Ülaltoodud normid kehtivad ainult Tallinnas, olles esimeses kategoorias. II kategooria saab 1 krooni vähem, III kategooria 2 krooni vähem kui I kategooria. II kategooriasse kuuluvad linnad: Tartu, Nõmme, Viljandi, Võru,

Narva, Rakvere, Valga; III kategooriasse ülejäänud kohad.

3) Minimaalpalkade kurjasti tarvitamise vältimiseks võetakse sisse tingimus, et neis kohtades, kus saadi paremaid palku ja töötingimusi, jäävad parremused kehtima.

4) Puhkeajaks 14 tasulist päeva antakse vaid kolm aastat töötanud tööli- sele (samas ettevõttes), kaks aastat töötanu saab 10 päeva ja ühe aasta töötanu seaduse järgi määratud 7 tasulist päeva.

Nii on üldiselt töösturite päeval esita- tud ettepanekud.

Need nõudmised võimaldavad alus- tada läbirääkimisi üksikasjades. Kui- das need läbirääkimised lahenevad, on teadmata.

Haigekassade tegevusest

Ariraamatute ettenäitamisel tööinspektori- le või revideerivaile haigekassa ametnikele kirjutab Kaubandus-Tööstuskoja Teataja nr. 22 15. nov. 1937. a., vastates küsimusele. Seai- juures toetub „Teataja“ Kindlustusnõukogu määrusele RT nr. 13 — 1937. a. Selles RT ei ole mingit vastavat määrust, küll aga ilmus see RT nr. 13 — 1927. a., kuid tühistati RT nr. 3 — 1935. a. ilmunud uue määrusega. Selle määruse järgi haigekassadele saadetavate sea- dete kontrollimiseks on käitise või ettevõtte haldajad või seaduslikus korras tööinspektori juures registreeritud juhatajad kohustatud töö- inspektorile kui ka vastava haigekassa juha- tuse poolt volitatud juhataja liikmeile või hai- gekassa ametnikele nende nõudmisel näi- tama ette koha peal vaatamiseks ja tarviliste väljavõtete tegemiseks tööstusliku töö sea- duse § 280 pp. 1 kuni 3 ettenähtud raamatuid, dokumente, üleskirjutusi ja arvepidamisi, kaa- sa arvatud kassaraamat.

Haigekassa liikmed ja arstid. „Postimehes“ nr. 10 — 1938. a. kirjutab keegi Tartu Üld- haigekassa abisaaja, et:

„Paljud arstid, ja just tuntuimad ning suu- rema klientuuriga arstid kohtlevad haigekassa liikmeid ravimise juures säärase pealiskaudsu- sega, et see kuidagi ei taha enam hästi mah- tuda arstikutse eetika raamidesse.“

„Praegu on korduvalt ette tulnud nähteid, et arsti juurde minnes alul võtab see patsien- di lahkesti vastu. Kui aga selgub, et tegemist on haigekassa liikmega, siis teeb arsti käitumi- ne täispöörde ja haigele pistetakse käsi ju- malagajatuks enne pihku ning juhitakse ta ukse juure, kui ta pole oma häda saanud veel ära rääkidagi...“

Sellepeale seletab „Post.“ nr. 15 k. a. Tartu Üldhaigekassa juhatus, et

„Tartu Üldhaigekassa abiõiguslikele on või- maldatud arstiabi lepinguarsti juures vaba arsti valiku alusel, millist arstiabi andmise

viisi üldiselt peetakse kõige otstarbekohase- maks. Lepinguarstide arv on küllaldane, mis ulatab saja piiridesse ja võimaldab abitarvita- jatele tõepoolest vaba arsti valikut. Nende seast võib abiõiguslik valida säärase arsti, kes käitub korrektselt.

Haigekassa lepinguarstid, samuti nende kuueliikmeline esindus haigekassa juures on haigekassa juhatasele alati kinnitanud, et lepinguarstid kohtlevad kõiki abitarvitajaid ühtviisi, vaatamata sellele, kelle arvel abitar- vitaja arstiabi saab. Haigekassa juhatusel pole senini põhjust olnud selle kinnituse tõelises- kaheida, kuna konkreetseid kaebusi ühegi arsti vastu pole esitatud. Seda enam, et arstkon- na enamik ja nende esindus on suhtunud haigekassasse ja tema asutustesse heatahtlikult ning avaldanud küllaldast arusaamist haige- kassa olukorrast ja võimalustest.“

...senikaua kuni pole konkreetse kaebusega ühegi arsti kohta esinetud, ei saa haigekassa juhatus kahjaks midagi ette võtta, kuna abisaaja kaebus on ainuke võimalus väär- nähete selgitamiseks ja kõrvaldamiseks...“

Arstlik komisjon avaldas „Post.“ nr. 13 s. a. vastuseletuse „abisaajale“, milles kirju- tatakse:

„Arstkonnale on ilmselt selge, et „abisaaja“ sihiks on olnud tekitada pinevust lepinguarstide ja haigekassa vahel. Vastasel korral oleks autor kasutanud pahameelt esilekutu- nud juhtumi lahendamiseks haigekassa instantsi — haigekassa juhatus ja arstlist komisjoni.“

Edasi avaldatakse valju protesti sellase halvustava ja üldistava mõtteavalduse puhul.

Ka kirjutatakse, et:
„Vastukaaluks „abisaaja“ etteheidetele arstkontd võiks esitada alatasa hulgaliselt faktilist materjali, millest iga arusaaja ja era- pooletu võiks järeldada, kuivõrd abitarvitajad esivad haigekassa määruste ja lepinguarstide vastu.“

Pärnu ühishaigekassa juhatus peab tarvi- liseks oma apteegi asutamise.

Narva Üldhaigekassa tahab endale osta maja, kus asub praegu haigekassa apteek. Maja läheks maksma 8 milj. senti.

Rakvere Ühishaigekassa omandas moodsa hambaravikabineti, kus juba haigeid vastu võetakse. Rakvere ühishaigekassa tasus ära ka oma maja ehitamise võla täieliselt.

„Haigekassad olevat muutunud väga rik- kaks ja nende juhid kõrgeid palku saades eks- pluateerivat lausa tööstusettevõtteid“ — olevat „Sakala“ teatel käsitööstuskoja liikmete koosolekul Viljandis „Koidus“ ütelnud sama koja peasekretär. Käsitööstuskoja peasekre- täril võib seda uskuda, aga selle herra asja- tundmisest see küll head pilti ei anna, küll aga näitab, kuidas sealtpoolt haiguskindlus- tusele suhtutakse.

Haigekassade varanduslik seisukord on avaldatud „Eesti Statistikas“ ja sealt ei leia mingit rikkust ega seda saagi praeguse mak- su, eriti madala arstiabi maksu, juures ollagi. Haigekassadel peavad olema tagavarakapita- lid, kuid need tgelikult ei ole üldiselt mitte nii suured, nagu need seaduse järgi olema peak-

sid, sest tagavarakapitalidest on tulnud lisa võtta nende puudujääkide katteks, mis on tekkinud rohkete haiguste tagajärjel ravi- ja tegevuskapitalis.

Haigekassade juhid — juhatuse liikmed — ei saa üldse palka, ei kõrget ega madalat, vaid ainult koosolekute pealt päris madalat, vaevalt ühe- või paarikroonilist äraviidetud tööaja tasu. Haigekassade teenijate palgad on madalaimad, isegi madalamad kui vastavatel kohtadel riigi- ja omavalitsusteenijail. Suurema haigekassa tegeliku juhi palk on 180 kr. kuus, teistel isegi väiksem. Erateenistuses saavad tühiised pangajuhikused 300 ja enam kr. kuus palka. Usume, et isegi käsitööstuskoja väheste ülesannetega peasekretäri palk on suurem kui Tallinna ühishaigekassa tegelikul juhil, kelle töökoormatus on mõnikümmend korda suurem kui käsitööstuskoja peasekretäril.

Jutt, et haigekassade juhid ekspluateerivad lausa tööstusettevõtteid, on lihtsalt rumal. Haigekassad tegutsevad mitte juhi tahte alusel, vaid kehtiva seaduse ja määruste alusel. Haigekassa ei saa ühelkui töösturilt võtta haigekassamaksu sendigi võrra enam kui seadus seda lubab. Sotsiaalkindlustusmaksud, mida tööstusettevõtteid maksavad, on aga vähimaid Euroopas ja ka vähemad kui suuremas jaos kultuurriikides üldse.

Kindlustusnõukogu otsuseid

Kindlustusnõukogu I osakonna 4. oktoobri 1937. a. otsuseid.

Rakvere ühishaigekassa valitsemise kulude ja haigusest teatamise määruse kohta.

Arutades Rakvere ühishaigekassa juhatuse kaebust 3. jsk. tööinspektori ringk. kindlustusameti otsusele 29. XII 1936. a. volinike peakoosoleku otsuste tühistamise asjas leidis: Kaebaja arvamine, et Rakvere ühishaigekassa 1937. a. määruste p. 9 märkus olevat kooskõlas kassa põhikirja § 22-ga ning et see selle tõttu ei olevat vastolus seaduse eeskirjadega, ei pea palka. Viidatud § 22 kor-dab ainult Tööstusliku töö seaduse § 319 teksti, mis näeb ette juhtumid, millal kassa-liikme võib jätta ilma abirahast. See on lubatud, muuseas, kui haigekassa liige rikkub korda, mis peakoosoleku poolt on maksma pandud haigeksjäämistest teatamise kohta. Kuid puuduvad andmed selle kohta, et nimetatud haigekassa peakoosolek oleks annud määrusi, kus oleks ette nähtud, et töö juures õnnetusjuhtumi läbi viga saanud peab viivitamata teatama sellset käitise juhatajale. See on küll ette kirjutatud Tööstusliku töö seaduse § 407, aga mitte peakoosoleku poolt antud määrustes. Seepärast nimetatud § 9 märkus ei ole kooskõlas seaduse eeskirjadega.

Viidatud § 319 lubab ainult jätta ilma abirahast või trahvida haigekassa kasuks, kuid ravimist lõpetada ei saa. Seepärast tuleb tühistada 1937. a. määrustest p. 11 lõpp-lause „haigekassa arvel ravimist katkestada

— lõpetada“. Kuid see ei takista lõpetamast näiteks ambulatoorset ravi, kui selgub, et sellest mingisugust kasu enam ei ole ja et on tarvis ravimist haiglas, millest aga haige keeldub.

Mis puutub kindlustusameti otsusesse 1937. a. eelarve kinnitamata jätmise kohta, siis sel ei ole praegu enam alust. 1936. a. 1. veebruari otsus oli tehtud arvestades haigekassa rasket seisukorda, et kassal võimaldada raskusist üle saada. Kuna aga 1936. a. aruandest on näha, et haigekassa seisukord 1936. a. oli tunduvalt paranenud, ja et mingisuguseid katastroofe enam karta ei olnud, siis ei olnud kindlustusametil enam alust nõuda erakordsete abinõude ettekirjutamist, milliseks ettekirjutamiseks ta on õigustatud TMS põhjal ainult haigekassas tekkinud kor-ratuste või raskuste puhul.

Et Rakvere haigekassa juhatust ei kutsutud koosolekule, kus tuli arutusele haigekassa peakoosoleku protokollil läbivaatamine, see asjaolu ei saa olla kindlustusameti otsuse tühistamise põhjuseks, eriti veel arvestades seda, et kindlustusamet saatis Rakvere haigekassa juhatusele kutse oma koosolekule, mis peeti 27. veebruaril 1937. a., kus juhatust oleks võinud anda seletusi ja kus asi oleks võinud tulla ümberotsustamisele. Kuid juhatust ei pidanud tarvilikuks saata oma esindajat.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitledes kindlustusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas jätta tagajärjeta Rakvere ühishaigekassa kaebuse selles osas, kus ta palub tühistada 3. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsust Rakvere ühishaigekassa 1937. a. määruse p. 9 märkuse ja p. 11 viimase lause tühistamise kohta. Sama kindlustusameti otsus nimetatud haigekassa peakoosolekul 1937. a. eelarve kinnitamise asjus tehtud otsuse tühistamise kohta tühistada.

Volinike valimisest.

Arutades A. Petrovi kaebust 1. jsk. tööinspektori ringk. kindlustusameti otsuse peale 23. IV 1937. a. Joh. Haabi volinikuks tunnistamise asjas leidis: Tallinna linna ettevõtete haigekassa põhikirja § 59 p. 6 järgi loetakse kassavolinike valimisel valituiks need isikud, kes on saanud enam hääli. Valitud volinike nimed tähendatakse ühes saadud häälte arvuga protokollil, kuhu haigekassa juhatust ja häälte lugemise juures viibivad isikud alla kirjutavad. See protokoll on mõõduandev volinike koosseisu kindlakstegemisel.

Säärane protokoll koostati ka 25. märtsil 1937. a., kus oli tähendatud, et esimesed 17 kandidaati on valitud haigekassa volinikeks, nende hulgas 15. kohal Enn Raidaru. Sellele protokollile kirjutust alla esimesel kohal se-sama Enn Raidaru.

Sellega kergib kahtlust selle kohta, et E. Raidaru avaldus oli tegelikult korrapäraselt esitatud, nimelt 25. märtsil 1937. a., s. t. mainitud protokollil koostamise päeval, muidu osutub väga keeruliseks, kuidas E. Raidaru protokollile allakirjutamisel sõna ei lausunud

sellest, et ta võtab tagasi oma kandidatuuri, ega nõudnudki protokollis vastavat parandust. Seepärast on tõenäolisem, et valimisi juhtiv haigekassa organ sai teada Raidaru avaldusest alles pärast valimisprotokolli kin- nitamist, mille pärast sel avaldusel on voliniku ametist loobumise iseloom, ning järelikult ei saa tunnistada õigeks Raidaru asemele J. Haabi kutsumist.

Ülaltoodut arvesse võttes kindlustusnõu- kogu I osakond, käsitles kindlustusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas tühistada Tallinna linna ettevõtete haigekassa juhatuse otsuse 10. aprillist s. a. J. Haabi volinikuks tunnistamise asjas.

§ 279 tähendatud kuuagse tähtaja arvestamisest.

Arutades Tallinna ühishaigekassa juha- tuse kaebust 3. jsk. tööinspektori ringk. kind- lustusameti otsuse peale 27. II 1937. a. Peeter Tumaleviči haigusabiraha asjas leidis: Haigekassa praksis, mille järgi Tööstusliku töö seaduse § 279 tähendatud kuuagset tähtaega arvestatakse kassaliikme töölt lah- kumise päevast, kui sellega lõpetatakse üht- lasi haigekassa maksude maksmine, on küll kohaldatav juhtumil, kui tööline jääb mõne- sugusel teisel põhjusel kui haigeksjäämise tõttu töölt ära. Kuid seda praksist ei või laiendada juhtumelle, kui kassaliige jääb töölt ära haiguse tõttu, mil katkestatakse haigekassa maksude maksmine. Haigestunud töölisel tavaliselt ei anta lõpparvet ning tema astub enamjaolt uuesti tööle pärast ter- vekssaamist. Kaebaja viide kindlustusnõukogu 1932. a. 15. veebruari otsusele ei vääri lugupidamist, sest see näeb ette haigekassa, kui tööline jääb töölt ära tervena ja alles pärast haigestub. Kuid P. Tumalevič on töölt ära jäänud esimesel korral 17. septembril, s. t. päeval, mil temaga sündis õnnetusjuhtum, ning saanud lõpparve 20. oktoobril 1936. a. Sellest kuupäevast tuleb ka arvestada Töös- tusliku töö seaduse § 279 ettenähtud ühekuu- list tähtaega.

Ülaltoodut arvestades ning käsitades kind- lustusnõukogu seadust ja kodukorda kindlus- tusnõukogu I osakond otsustas Tallinna ühishaigekassa juhatuse kaebuse jätta taga- järjeta.

Kindlustusameti otsuseid

2. jaoskonna kindlustusameti 7. oktoobri 1937. a. koosolekult.

Juhataja: jaoskonnakohtunik Joh. Lam- bi, aruandja: 2. jsk. tööinspektor Paul Volmer.

Marfa Pähni kaebus Tallinna ühishaigekassa juhatuse vastu abiraha asjus.

Aruandja seletus:

Marfa Pähn töötas 19., 21., 22., 24. ja 25. mail 1937. a. A./s. „Betooni“ palgalisena, kusjuures temaga 25. mail kell 14 juhtus õnnetus, mille tagajärjel ta oli töövoimetu

kuni 17. juunini 1937. a., s. o. 19 tööpäeva jooksul. Ettevõtte poolt on haigekas- sale saadetud 27. mail s. a. palga- teated v. nr. 2 järele aja kohta 14.—20. maini s. a. ja 9. juunil s. a. teated aja kohta 21.— 27. maini s. a., kuid haigekassa, toimetades 12. juunil s. a. abiraha väljamaksmist vigas- aanule, ei arvestanud abiraha kogu töötasu alusel, mis vigasaanu enne tööõnnetust oli teeninud (5 päevaga kr. 16.45), vaid ainult ühe tööpäeva (19. X) kohta saadud teate alusel (1 päev kr. 1.20). Seega maksis haige- kassa M. Pähnille $(19 \times \frac{2}{3} \times \text{kr. } 1.20 =)$ kr. 15.20, kuna kogu teenistuse alusel oleks abiraha olnud $(19 \times \frac{2}{3} \text{ kr. } 16.45 : 6 =)$ kr. 34.73, seega kr. 19.53 võrra ehk 128% suurem. Vigasaanu ei ole nõus üle 2-kordse abiraha normi vähendamisega, kuid haige- kassa keeldus arvestamast abiraha täie teenitud palga alusel, kusjuures haigekassa v/k. M. Pähnille 28. juunist s. a. nr. 6514 põhjendab oma keeldumist sellega, et haige- kassa põhikirja § 12 märkuses leiduvas lauses „nende palkade alusel, mis ennem haigeks jää- mist teenitud“ tulevat „palkade“ all mõista „aeg, mis teatava palga perioodil töötatud“, ja et „see palk, mille keskel Teie haigestu- site, ei ole terve palk ja sellepärast ei saa seda abiraha arvestamisel arvesse võtta.“

Nõnda siis haigekassa asendab „palkade“ mõiste „teatava palga perioodi“ mõistega ja tõlgitseb „palkade“ mõistet veelgi kitsama „terve palga“ või, vastavalt haigekassa termi- noloogiale, „teatava terve palgaperioodiga“.

Tööinspektori vastava järelepärimise peale haigekassa v/k. 28. sept. s. a. nr. 288.II jääb endise seisukoha juure, lisades vaid, et „neile isikutele, kes ei ole jõudnud veel välja teenida ühte palka“ — s. o. haigekassa tõlgitsuses „teatavat tervet palgaperioodi“ — „võetakse abiraha arvestamisel aluseks tema töötasu enne haigestumist kuni haigeks jäämise päe- vani“.

Toetab haigekassa oma abiraha väljaarva- mise viisi kindlustusnõukogu otsusega 10. nov. 1928. a., mis lausub, et „haigekassa põhi- kiri peab lähemalt ettenägema, kuidas välja- arvata abiraha“.

Leian: 1) et haigekassal on täieline õigus toetuda kindlustusnõukogu otsusele ja mää- rata oma põhikirjas eluliste nõuetele kõige sobivamat, kuid sealjuures ka täpselt abiraha arvutamise meetodi. Kui aga haigekassa va- jab nende meetodide muutmist, siis seda tuleb teha ka põhikirja § 12 märkuse muutmise teel seaduslikus korras, mitte aga ühe mõiste vabalt asendamisega terve mõistete komplek- siga, mis mingisugustel kaalutlustel tundub haigekassale sobivamana.

2) Kehtivas põhikirjas § 12 eeskiri ühes märkusega, mis eespool tsiteeritud, määrab täpselt kindlaks, et üldiselt tuleb arvutada abiraha „haiguse eelkäiva 3 kuu teenis- tuse põhjal“, erandjuhul aga, kui haige üldse lühemat aega tööl oli, tuleb § 12 märkus rakendada arvutades abiraha „palkade alusel, mis ennem haigeks jäämist teenitud“, s. o. kogu tegeliku tööaja eest saadud töötasu alusel.

Et § 12 märkust tuleb mõista kõige otse-

semalt eelpool käsitletud tõlgitsuses ega, saa „palka“ mõista olenevalt tasu väljamaksmise viisidest, seda kinnitab ka TTS § 267 toodud eeskiri, mille järele „teenistuseks või elatiseks“ loetakse „summa, mis ühe aasta jooksul või teise aja vahemiku jooksul ettevõttes on saadud palgana või töötasuna, seal hulgas ka tasu ületunnitöö eest (olenev mata tasu väljamaksmise viisist: päeva-, kuu- või tükiviisi jne.)“

3) Ka sisuliselt on haigekassa abiraha arutamise viis väär, kuna põhikirja § 12 taotleb võimalikult lihtsat, kuid siiski küllalt õiglast keskmise päevateenistuse arvestamist ning lubab arvestamise perioodina 3-kuist perioodi. Paratamatult tuleb sellest 3-kuisest perioodist kalduda kõrvale, kui abiraha-õiguslik kassaliige üldse on vähem aega olnud kassaliikmeks, ning seda asjaolu fikseerib § 12 märkus. Kui müüd lühemat aega töötanud k/liikme töötasu veelgi jagada „teatud tervete palgaperioodidesse“, nagu seda teeb Tallinna ühine haigekassa, siis sellega on talitatud vastupidiselt kogu § 12 eeskirjale ja selle märkuse mõttele.

Kuivõrd juhuslikuks muutuvad haigekassa meetodil arvatud tulemused, nähtub haigekassa seisukohast (V/kr. 28. IX s. a. nr. 288.II vaata t. l. 6), mille järgi M. Pähnile oleks maksetud abiraha kogu töötasu alusel, „kui tema ei oleks jõudnud veel välja teenida ühtki palka“. Seega, kui ta töötamist ei oleks alustanud 19. mail, vaid 21. mail, ja töötanud üldse veelgi lühemat aega. Nõnda siis on haigekassa asetanud abirahanormid sõltuvusse üksikutes ettevõtetes arvepidamisel kasutada olevast ajajaotusest, milleks puudub igasugune seaduslik alus.

Lisan, et Marfa Pähn on tööinspektori juures tõstnud kaebuse A./s. „Betooni“ vastu haigekassale valeteadete andmises. M. Pähni palgaraamatust nr. 116 nähtub, et A./s. „Betoon“ on ajavahemiku kohta 21.—27. maini s. a. arvestanud M. Pähni 29 ületundi kr. 0.25 tunnitasuga, kuna Töötaja seaduse § 13 põhjal see pidi olema kr. 0.37 tunnis, seega üldsummas kr. 15.25 asemel kr. 18.87. Lähtudes viimasest teenistusest abiraha M. Pähnil tõuseb veelgi $(19 \times \frac{2}{3} \times 20.07:6) = \text{kr. } 42.37$ peale.

Eelpooltoodud asjaolusid arvesse võttes leiame, et Tallinna ühise haigekassa juhatusel tuleks ette kirjutada tasuda esialgu M. Pähnile abiraha kogu deklareeritud teenistuse alusel kr. 34.73 summas ja, kui sama aja kohta leiab tõestamist veelgi suurem töötasu, siis tasuda veel ka selle töötasu osa alusel arvestatud abiraha.

Koosolekule ilmus Tallinna ühise haigekassa esindaja Heinrich Soilt, kes kaitses haigekassa tegevust M. Pähni abiraha väljaarvestamises, põhjendades seda üldiselt tarvitusel võetud arvestamise viisiga, mis on tingitud ettevõtete poolt saadetakse palgataede hilinemisest.

Ka vaidles H. Soilt tööinspektori seisukoha vastu.

Kindlustusamet, ühinedes aruandja tööinspektori väidetega ja leides, et Tallinna ühise haigekassa esindaja seisukoht ei pea paika, ning käsitledes TTS § 365 ja kindlustusameti seaduse § 18, I osa p. 16 otsustas Tallinna ühise haigekassa juhatusel kohuseks teha arvestada Marfa Pähni abiraha viimase kogu teenistuse aja eest saadud töötasu alusel, kusjuures abiraha maksa M. Pähnile selles osas, mille kohta palgataetud haigekassas on olemas, hiljemalt 1. novembriks 1937. a., kuid teises osas, mille kohta M. Pähn on tõstnud süüdistuse A./s. „Betooni“ vastu, toimetada väljamaksmist pärast vastava süüasja lõplikku lahendamist kohtus.

Käesolev otsus on vastu võetud ühel häälel.

Sotsiaalkindlustus

Juhised töövõime kaotuse määramiseks tervisriikete puhul, mis on antud sotsiaalministri poolt 24. jaan. s. a. ja mis astuvad jõusse 1. märtsil 1938. a., on avaldatud Riigi Teatajas nr. 13 1938. a. Nende juhiste järgi hinnatakse töövõime kaotust ka tööõnnetuste puhul. Vastavalt töövõime kaotusele määratakse pension. Tabel sisaldab töövõime kaotuse protsendi iga üksiku kehaosa ja vigastuse liigi järgi.

Üldise juhise järgi tunnustatakse isik töövõime kaotanuks, kui ta kehaliste või vaimsete rike tagajärjel ei suuda enam tööd teha samal määral nagu seda võimaldasid ta kehalised ja vaimsed omadused enne tervisriikete tekkimist. Tervisriikete läbi tekkinud töövõime kaotus on täieline või osaline. Isik loetakse täieliselt töövõime kaotanuks, kui ta tervisriikete tõttu on kaotanud üldise võimaluse harilikel tingimustel, oma tööjõuga, endale eluütlalpidamist teenida. Juhul, kui isiku tervisriikete takistavad ainult osaliselt eluütlalpidamist teenida, loetakse ta osaliselt töövõime kaotatuks. Osalise töövõime kaotuse ulatus määratakse protsentides sellest töövõimest, mida isik oleks omanud täiesti tervena. Töövõime kaotuse ulatuse määramisel tuleb arvestada ka isiku teenistuse või töö iseloomu (elukutsed), vanust, sugu, üldist tervislikku seisundit, organismi tugevust või nõrkust, organismi iseavaldusi, haiguste vastuvõtlikkust jne.

Tervisriikete tunnustatakse üldiselt enam raskemateks naiste ja vanemate isikute juures ja vähem raskemateks laste juures. Töövõime kaotus määratakse kindlaks alatiselt või ajutiselt. Ajutise töövõime kaotuse puhul määratakse ühtlasi, millal on vajaline uus arstlik läbivaatus. Juhised määravad ka, mida loetakse teenistustervisriiketeks ja mida peab sisaldama arsti poolt antav tunnistus tervisriikete tagajärjel tekkinud töövõime kaotuse kohta.

Õnnetusjuhuslikuks kehavigastuseks loetakse teenistustertvisriike, kui see on tekkinud mingisuguse välise teguri, nagu mehaanilise, termilise, keemilise, elektrilise või mõne muu järsust toi-

mest, sõltumata isiku enese tahtest.

Töövõime kaotuse hindamise tabeli järgi näiteks loetakse mõlema silma nägevuse kaotust 100%, ühe silma nägevuse kaotust 35%, ühepoolse täielise kuulmise puudumist 15—25%, mõlemapoolse 50—75%, rinnaluu murded 10—30%, neeru puudumist 15—20%, köide sõrmede kaotust paremal käel 65%, vasemal 50%, parema käe kaotust kuni randmeni 65%, vasema 50%, ühe sääre kaotust põlveni 70% töövõime kaotuseks jne.

Haigekassadele antavate teadaannete vormide, teadeteandmise korra ja teateid sisaldavate andmete kohta antud määrused on avaldatud RT nr. 3 — 1935. a. Juhime neile määrustele käitiste haldajate ja juhatajate tähelepanu.

Käsitööstuskoja liikmeile ja nende perekondadele kavatakse koja algatusel korraldada arstiabi umbes samadel alustel kui riigiteenijale. Tahetakse luua vabatahtlik pensionikassa.

Sotsiaalkindlustuse eelarve N. Venes oli 1937. a. 5.292 milj. rbl. Üle poole sellest summast kulutati abirahadeks ajutise töövõime- tuse, see on haiguse, vigastuse, raseduse ja sünnitamise puhul. Töölise ja teenijate sanatooriumis ravimiseks ja puhkuseks kulutati 884.500 tuhat rbl., vastsündinute eest hoolitsemiseks ja laste toetamiseks 531.148.000 rbl.

Töökaitse

Saame läbi oma tööjõuga.

Küsimust, missugused tööjõu reservid meil on kasutada, ei ole veel uuritud. Igasugused loendused ja statistikad ei ole seda küsimust veel selgitanud. Ainult vähesed referaadid on selle üle peetud. Nii kõneles majandusteadlane M. Kuldkopp hiljuti „industrialiseerimisest ja tööjõu reservidest“. Ta märkis, et tööstuslikus tootmisprotsessis nihkub inimtöö järjest enam tagaplaanile, kuna masinate rakendamine tööle muutub tõhusamaks. Eesti industrialiseerimise esimeseks nõudeks on jõumajanduse ülesehitamine. See nõuab aega ja seepärast on vähe lootusi, et Eestis industrialiseerimisprotsess võiks lähemal aastail kiirenedä ja seetõttu ei saa ka meie suurtööstuse töömaht niipea oluliselt suurenedä, küll aga võib oodata tempo vähenemist.

Rahvamajanduslike tööjõu reservidena tuleb arvestada: 1) tööjõud, mis seni on üldse rakendamata, 2) mitmesugusel põhjusel poolikult rakendatud tööjõud, 3) ratsionaliseerimata tööjõud, 4) tööjõud, mis tuleneb rahvastiku loomulikust juurekasvust ja sisserännust.

Seni rakendamata tööjõudu leidub linnades ja aleveis. Ametlik töötute statistika ei anna täielist pilti, kuna tööborsid registreerivad tööturu tegelikust käibest ainult väikesed murr- osa.

Tegelikult on vaba tööjõudu mitukümmend korda rohkem.

Poolikult rakendatud tööjõureservi tekitavad hooajalised võnked majanduselus. Talveks

vabaneb rohkesti tööjõudu. Põllumajanduses üksi muutub talvel üleliigseks 30.000 töolist.

Majanduslik ratsionaliseerimine vabastab tunduvalt tööjõudu.

Rahvastiku looduslikule juurekasvule ei saa panna suuri lootusi.

Tööjõureservi on Eestis küllaldaselt. Eriti vene külades Narvast kuni Irboskani.

Väljast inim-tööjõu sissetoomine on üle- arune.

Töölise palgalise puhkeaja pikendamist ja ulatuse laiendamist on nõudnud Tööliskoda ja töölise üldkoosolekud. Seda on ka lubatud. Töölised ootavad, et küsimus otsustataks enne eelolevat suve jaatavalt.

Meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seaduse muutmise eelnõu kava, mis koostatud kutseoskuse nõukogu poolt, on arutusel Haridusministeeriumis vastavas komisjonis, millest osa võtavad ka Käsitööstuskoja ja Tööliskoja esindajad. Kava kohta on esinenud ettepanekutega ka mõlemad kodad. Käsitööstuskoda pooldab meistrite registreerimist koja kaudu kuni 31. dets. 1940. a. ja neile, kes oma kutsetegevust on alustanud Eesti vabariigi algul ja on tegutsenud vahet pidamata kuni 1. juulini 1931. a. 5 aastat iseseivalt, eksamite sooritamist ainult praktilises tööoskuses. Õpilasi võib rakendada ka käitise üldkorrashoiu ja käitise huvides tööle, mis ei ole seotud tööstuses tehtavate töödega. Kui õpilane lahkus käitise ilma seaduses ettenähtud mõjuva põhjuseta või õppelepingu lõpetamisel süüdlaseks pooleks osutus õpilane, siis ei arvestata õppeaega selles käitises, millest õpilane lahkus. Pealeselle on tehtud teisigi parandusi.

Tööliskoda soovib seaduse rakendamist ka mittetööstuslikele käitistele tööstusõpilasi ümber nimetades tööõpilasteks. Töölised, kes ei ole seaduse alla arvatud tööalal meistrid ega õppinud töölised, loetakse tööõpilasteks jne.

Tööõpilased käigu õppelepingu kestusel tööstusõpilaste koolis käitise haldaja kulul. Ka on eelnõus ette nähtud karistused seaduse rikkumise eest.

Töökaitse seadusest, eriti tööinspektsiooni ja töölise töölepingu seadusest, kirjutab „Pvl.“ R. J., leides, et need seadused on liig laialuselised. Soovitab töökaitse seadusi parandada ja täiendada, et seaduse nõudeid ühelt poolt ja elu nõudeid teiselt poolt rohkem kooskõlastada.

Meie arvates tuleksid mõlemad seadused täies ulatuses viia ellu, ilma et neid karpima ja „parandama“ hakataks.

Majandusliku kutseoskuse seadus, mis näeb ette kutseeksameid ja kutsetunnistusi, on valminud haridusministeeriumis.

Töölise olukorrast Jaapanis. Tööaeg Jaapanis kestab üle 12 tunni, sõjatööstuses 13—18 tundi. Üks kolmandik Jaapani proletariaadist on naised ja tütarlapsed, kellele tuleb töötada sageli kella 4 homm. kuni kella 7 õhtul; töötasu on väga madal. Naistöölised on orja seisukorras: õppinud naistööline võib lahkuda vabrikust vaid siis, kui ta maksab kaheküm-

nekordselt selle avansi, mida ta vanemad said last vabrikule müües.

Töötingimused on nii rasked, et iga 4—5 tütarlapselt sureb vähimalt üks enne kolmeaastase lepingu tähtaja lõppu.

Suur osa lapsi, kes töötab vabrikus, on 12—14-aastased.

Tööõnnetuste ja haigestumiste arv on suur. Töölistel puudub sotsiaalkindlustus.

Jaapan on militaristlik-fašistlik riik, kus võim on sõjaväelaste käes, rahval aga puudub riigi valitsemises kaasarääkimise õigus.

Puhkepäevad Argentiina ärides. 1936. a. 14. veebruari seaduse järgi on Buenos Airesi provintside kauplustel lubatud olla avatud pühapäeviti kuni kella 11. 13. augustil 1937. a. tehtud korraldusega võivad ka pühapäeviti ärid ja poed olla avatud kohtades, kus sel päeval on eriti suur liikumine, kuid seda töeministeeriumi poolt ettekirjutatud piirides. Järgmisel nädalal aga poeteenijad, kes pühapäeval on töotanud, peavad saama täispalga-ga puhkepäeva. Keegi ei tohi kaks pühapäeva järgemööda töötada. See seadus ei ole maksev alla 16-a. noorte ja naiste kohta, kelle tööaeg on enam piiratud.

Töötasu

Tööliste olukorra parandamispüüete vastu organiseeritult. ERK'i (Eesti Rahvusliku Klubi) 22. 09. 36. a. avaliklul koosolekul tunnustati H. Reimani referaadi puhul, et:

Eestis on tööliste palgad madalad, hoolimata „eludavusest“: a) 1930. a. võrreldes teiste riikidega, tööstustöölise reaalteenistuse tasemelt Eesti asus viimaste seas. b) Eestis tööliste reaalteenistus tõusis küll pisut kriisi ajal, kuid olevikus, seoses elumaksumuse tõusuga, on langes kriisielesele tasemele. d) Äärmiselt madalad palgad esinevad üsna sagedasti.

Seepärast: Ka Eestis on riiklik aktiivne palgapoliitika hädavajaline, eriti kodurahu nõudeist tingitud tööliste palgavõitluse kitsendamise tõttu. Tööütlide lahendamise komisjon passiivse asutusena ei sobi aktiivse palgapoliitika organiks. Eriti on vajaline palgamiinimumi maksmapanek.

Samal koosolekul tunnustati (v. ERK nr. 6—1936): Kehtivas kapitalistlikus ühiskondlikus korras tuses töö ja kapitali vahekorra kujunemises „töövõtja“ esineb nõrgema poole ja pole suutnud saavutada mahuldavaid elamisvõimalusi ilma riikliku võimu kaasabita. Kuigi see on olnud ikka üsna tagasihoidlik, on siiski kultuursetes riikides kehtima pandud rida töökaitse seadusi. Üheks töökaitse seisukohast vajalikeks osutunud korralduseks on ka riiklik aktiivne palgapoliitika. See võib omada väga mitmesuguse ulatuse ja kuju: kui töölisel on hästi organiseeritud, on selle tagajärjeks edukas palgavõitlus ja selle tipp-saavutus kollektiivlepingute kujul; siis palgakaitses nõuavad vaid üksikud organiseerimata tööalad, eeskätt kodustöötajad tööstustöölised, majateenijad ja kohati põllutöölised;

on aga eeldused edukaks palgavõitluseks halvad, nõuavad palgakaitset paljud tööalad.

Kuidas „liberalistliku kaubavahetuse“ propageerija, kuigi Eesti suurkapitaliste on soodustanud proteksionism, Kaubandus-tööstuskoja juhatause esimees J. Puhk oma mõttekaaslaste seisukohad selles küsimuses kokku võtab, seda näeme Kaubandus-tööstuskoja kuukirjast, kus on toodud ta kõne peakoosolekul. Sealtoleme:

„Väärib veel mainimist, et viimaseil aastail on teostatud rida streike, ja on tulnud ilmsiks palju streigiorganiseerimise katseid. Ka on algatatud rohkesti tööütlisid, milliseid on pidanud lahendamise eriti selleks ellukutsutud tööütlide lahendamise komisjon.

Kõik need nähtused on välja kutsutud ametiühingute aktiivse tegevusega. Hoolimata sellest, et ametiühingute tegevus näib olevat viimasel ajal uuesti raugemas, osutub siiski tungivalt vajalikeks asuda nii töösturite kui ka tööandjate organiseerimisele.“

Nii-siis on sealpool püstitatud ülesanne: organiseeritult tööliste elutaseme tõstmise vastu!

Tööpuudus

Töötute arv Eestis näitab tõusu. Töölikoda nõuab avalikke töid. Osalt on töödega juba alatud.

Registreeritud töötute arv kõigis tööborsides oli 1. veebr. 1130, neist 363 meest ja 767 naist.

Emade ja lastekaitse

Emadele puhkesanatooriumi avada kavatakse tänava kevadel.

Soodustuste andmine lasterikastele perekondadele on juba pikemat aega ajalehtedes kõne all. Eelnõu nägevat „üldse senisest suuremal määral abistamist perekondadele, kellele lastekasvatamine teeb raskusi“. Meie teada ei saa lasterikkad perekonnad praegu mingit tunduvat soodustust, ka siis mitte, kui laste kasvatamine teeb neile raskusi. Tulumaksust mahaarvamistel on vaid siis tähtsus, kui tulu ulatub üle teatud määra. Tööliste töötasu on aga väiksem. Kogukonnamaksu tasuvad praegu kõik, ka lasterikaste perekonnad isad ja emad. Eelkoolialiste laste toetamine sünnib vaid hoolekande korras, koolialiste laste toetamine on väga piiratud.

Lasterikaste perekondade toetamine on võimalik lasteabiraha läbi, aga ka lastevanematele töövõimaluste leidmisel ja maksude tasumisel soodustuste andmisega.

Uus emade toetuse seadus Soomes.

Soomes hakkas kehtima käesoleva aasta alguses uus emade toetuse seadus. Seni said vaesemad inimesed abi omavalitsustelt lahtise hoolekande korras, kuid viimane moodus ei osutunud otstarbekaks.

Emade toetust antakse uue seaduse järgi kõikidele vaestele emadele. Abisaamise õiguslikeks loetakse kõik emad, kellede tulu maal üksikult või koos mehega on alla 640 kr. aastas. Suurema elukallidusega ringkondades on sissetuleku määraks 9.000—10.000 Soome marka või 720—800 krooni. Kallimasse klassi kuulub Helsingi, mõned teised suuremad linnad ja paar maaringkonda.

Esialgsete arvestuste järgi saab emade toetust umbes 50.000 ema umbes 200 miljoni sendi ulatuses aastas. Omavalitsused maksavad oma hoolekande osakondade ja vastavate komiteede kaudu toetused abisaajale välja ja riik maksab neile tehtud kulutused hiljem tagasi, nii et tegelikult kannab riik vaesemate emade kindlustuse kulud.

Tavaliselt on ette nähtud, et rase ema pöördub vastava asutuse poole juba enne sünnitamist, et toetuse saamise korras oleks võimalik kasutada arsti ja ämmaemanda abi. Erandjuhtumel võib ka toetust paluda pärast sünnitamist.

Toetuse suurus on kõigile sama —450 marka või 36 krooni, millest 8—16 krooni maksetakse natuuras ja ülejäänud toetus rahas. Vastava komitee hooleks jääb uurida, millisel kujul tuleb toetust anda, samuti peab abipaluja seda ise oma sooviavalduses teatama.

Uue seaduse sihiks on panna piir imikute surevuse suurele protsendile. Samu sihte taotleb ka aastavahetusel maksamahakanud uus ämmaemandate seadus. Mõlematel utel seadustel on rahva arvu kasvu seisukohalt suur tähtsus, sest rahva arvu kasvamine on Soomes võrdlemisi kängus. 1933. a. oli sündinute osa kõigest 0,45%, 1935. a. 0,65% ja möödunud aastal 0,50% rahva arvust.

Sellaseil seadusil pole ainult sotsiaalpoliitiline ja heategeline tähtsus, vaid kogu rahvast puudutav rahvuspoliitiline tähtsus.

Lastekaitse Prantsusmaal, 30. sept. 1937. a. tehti korraldus, mille tagajärjel tuleb rahvatervishoiu-ministeeriumi juure asutamisele eriline noorte- ja lastekaitseamet. Viimasele alub mitmesuguste organisatsioonide tegevus ja teenistusharud, mis on seotud noortega. Asutuse juhatajaks võib olla ka naine. Juhatusse kuulub 10 asutuse liikmete poolt valitavat isikut.

Emade- ja lastekaitse Kolumbias. 1937. a. 8. sept. võeti vastu seaduseelnõu, mille järgi naised saavad 4 nädalat enne ja 4 nädalat pärast sünnitamist ametipuhkust. Ühtlasi peavad kõik tööandjad, kelle ettevõtteis töötavad naistöölised, aitama ülal pidada arstliku järelevalve all ja ühes sellekohase personaaliga lastevarjupaiku, mis kuuluvad veel riigi järelevalve alla. Seni olid selleks kohustatud vabrikud ja ettevõtted, kus töötab vähimalt 50 naistöölis.

Noortekaitse

Kesk- ja kutsekooliõpilaste pühapäeva kohta kirjutab „Eesti Naised“ nr. 2 1938. a. mag. A. Anet ülevaate, millest on näha, et virgutakse varavõitu, ennelõuna raisatakse,

seedeharjumused segi paisatud, pärast lõunasööki pingutatakse, põetakse hullustusi (praegu maletamine, varem ristmõistatused), loetakse liiga palju jutte, liiga vähe õpetlikke töid, pühapäev tehakse rassoljeks, puudub puhkepäeva rahu. Vaja on pühapäeva uuendamist.

Süüdimõistetud alaealised. 1936. a. oli süüdimõistetud 12—17 a. vanuseid alaealisi jaoskonna kohtunike juures 1.054 ja ringkonnakohtute II astmes 24, kokku 1.078. Võrreldes eelmise 5 aastaga on süüdimõistetud alaealiste arv tõusnud. 1930—1934. a. oli keskmine 994. Siit võib järeldada, et laste järelevalve ja kasvatus perekondades ei ole muutunud paremaks, vaid on halvenenud. Ka see iseloomustab perekonnaelu majanduslikku ja sotsiaalset taset, millest oleneb suurel määral ka kultuuriline ja kõlbeline tase. Alaealiste kuritegevuse tõus nõuab tähelepanu.

Tervishoid

Eesti Tervishoiu Muuseumi Tallinna osakond saab ruumid Narva maanteel endises restoran „Linden“ majas. Siin kavatakse avada ka töö-tervishoiu muuseum.

Surma põhjustist 1936. a. toob K. Rumma ülevaate Eesti Statistika nr. 193 (12) — 1937. a. 1936. a. oli üle riigi 17.594 surmajuhtumit, seega 730 juhtumit võrra enam kui eelmisel aastal.

Surma põhjustist püsib esikohal rauganõrus (20,0%), teisel kohal nakkus- ja parasiit- ja haigused (15,4%), peamiselt tiisikus. 1936. a. suri tiisikusse 1945 inimest ehk 71,6% nakkushaigustest. Kolmandal kohal oli suremus vereringe-elundite haigusisse — 13,0%, neljandal — erkkonna- ja meelteilundite haigusisse — 10,2%, viiendal — hingamis- ja elundkonna haigusisse — 8,8%, kuuendal vähktõbi ja teised haigused — 8,4%. Seedimis- ja elundkonna haigusisse suri 6,3%, vägivaldset ja õnnetut surma sai 5,1%.

Võrreldes 1935. aastaga on suremus tuberkuloosi suurenenud 10.000 elaniku kohta 5,5 juhtumit võrra ja seda rohkem naiste arvel.

Suurima suremusega tuberkuloosi esinesid 1936. a. Paldiski ja Paide, vähimaga Põltsamaa ja Võru.

Vähktõbi ja teisi pahaloomulisi kasvavaid oli surma põhjustena kõige enam Tapal ja Valgas, kõige vähem Petseris ja Võrus.

Gripiohvrite arv oli 4 korda suurem kui eelmisel aastal.

Kuni aasta vanuste hulgas mõjutas suremuse suurenemist peamiselt kõhulahtisus ja soolte põletik, 15—19 a. vanuste keskel tuberkuloos.

Koolitervishoiust Tallinnas kirjutab „Tervises“ nr. 1 — 1938. a. dr. M. Püümeets. Möödunud õppeaastal puudus koolist iga algkooli õpilane haiguse tõttu keskmiselt 11 päeva, eraalgkooli õpilane keskmiselt 15 päeva, linna keskkoolides keskmiselt 33 ja erakeskkoolides keskmiselt 47 tundi. Algkoolide õpilastest oli tublike haiguste sega 44,83%,

kutsekoolide õpilasist 45,79%, keskkoolide ja gümnaasiumide õpilasist 66,87%. Nõrga kehahitusega oli algkoolides 2,83%, kutsekoolides 6,65%, keskkoolides ja gümnaasiumides 1,32%.

Hea toitumisega on pealinna algkooliõpilasist 31,56%, kutsekoolides 44,02%, keskkoolides ja gümnaasiumides 60,8%. Halva tootumusega 7,41%, 6,5% ja 3,54%. Teised on keskmise tootumisega.

Dr. M. Püümetš soovib koolimajade ehitamist jätkata, vältides neid puudusi, mis senistel koolimajadel on. Kooliruumide võivad tarvitada ainult oma õpilaste organisatsioonid, kooliarstide arvu tuleb 5 pealt suurendada 8-le, kodu tervishoidu tuleb tõsta, õpilaste toitlustamiseks asutada keskköök, õpilastele asutada röntgenikabinett, kooliteenijailt nõuda eelharidust, kooliarstidele korraldada kursusi ja õppereise.

Loomulik-looduslikust kopsutiisikuse ravist jatkab oma kirjutust dr. F. Tomson, Taagepera sanatooriumi juhataja, rahvalikus tervishoiu ajakirjas „Tervis“ nr. 1 — 1938. a. Kirjutuses üteldakse, et paraneda soovija kopsutiisikushaige olgu karske, loobugu suitsetamisest; otstarbekohasest riietusest oleneb kopsutiisikushaige tervis; hingeline rahu ja tahe paraneda soodustavad tiisikushaige paranemist. Kirjutus järgneb.

Nakkushaiged haiglas vaatamas käia ei ole lubatud. Näiteks Tallinna haiglas, kui laps on difteeriidid, lubatakse last näha vaid läbi akna. Nakkushaiguse levitamise eest hoidmiseks on sellane korraldus tarviline. Moskvas on dr. Veľmin valmistanud telefoniaparaadi-televiisori, mis võimaldab haiglas nakkushaige nägemist ja temaga kõnelemist. Aparaat on tarvitusele võetud Moskvas sarlakihaiiglas. Selle telefoniaparaadiga võib isa või ema ootetoast kõnelda oma lapsega ja teda samal ajal ka näha.

Mitmesugust

Lasterohketele perekondadele lähedamaid võimalusi laste kasvatamiseks soovib „Maa Hääles“ keegi mõisateenija, kel on 9 last, neist 8 elus. Ta on tahtnud maatükki, seda ei ole antud. Pooldame lasterohkete perekondade toetamist, andes neile maad. Mida aga ei saa õigeks pidada, kui samas kirjutatakse, et neile meestele, kes pole ühtki last üles kasvatanud ja on oma varanduse läbi praaninud, öeldakse vanusepäevil lahkesti: „Teie võite minna vanadekodusse. Ja pealinnas on need vanadekodud päris mugavad hotellid“.

Vanadekodusse paigutamine sünnib hoolekande seaduse alusel, väga tiheda sõela läbi. Ei ole ka pealinna vanadekodud mingid mugavad hotellid, need võiksid siiski paremad olla. Ka maksavad pealinna kodanikud kõrget kogukonnamaksu, mis peaks õigupoolest minema hoolekande, tervishoiu ja muude sotsiaalsete ülesannete peale. Vallal, kus elab Tallinna vanadekodude kadestaja, on ka tuluaallikad ja hoolekande kohustused, samuti maaomavalitsusel. Neid tuleb kutsuda oma ülesannete paremale täitmisele.

Põhja-Ameerika ühendriikides on rikkused 60 perekonna käes, kes mõjutavad ka valitsust ja seadusandlust. Siseminister Ickes oma hiljutises kõnes pidas tarvilikes teha löpu väikese vähemuse võimule ja eesõigustele.

Lastele jõulupuid tehti ka N. Venes uuel aastal. Moskva sai 300.000 jõulupuud. Kümnetele tuhandetele lastele korraldati tühiseid jõulupuid. Rohkesti valmistati ka jõuluturule ehteasju ja maistusi. Lastele valmistati kingitusi ja korraldati teatrietendusi.

Koolivaheajaks saadeti lapsed pioneeride-laagrisse, puhkekodudesse ja sanatooriumidesse.

Selleks määrasid kutseühingud erisummasid.

Sündis kaks korda rohkem lapsi Moskvas 1937. a. kui 1936. a. Sündis 135.848 last.

Töölaagrite seaduse maksmapanekut on oodata. Praegu on eelnõu viimistlemisel. Töölaagrisse tahetakse paigutada n.-n. tööpõlgu-ruudid jne. Seadus peab määratlema, keda luudeda tööpõlguriks, ja näitama asutused, kes töölaagrisse saatmise otsustavad.

Tööpõlguriks inimese liigitamine on väga raske ja riskantne. Ka tahetakse paigutada töölaagrisse isikuid, kes oma perekonna, naise ja lapsed, hooletusse jätvavad, õigupoolest — maha jätvavad. Kui niisuguseid isikuid tööle paigutatakse ja selle töö tasuga perekonnad ülal peetakse, siis on siin töölaagri kasutamine põhjendatud. Näiteks: sportlane, kel raudteel teenistus, abiellus. Sündisid lapsed. Mees oma kergemeelsete spordisõpradega hakkas logelema ja jooma, ei täitnud enam korralikult ametikohustusi ja ta vallandati. Kodune elu muutus alatiseks tülik. Mees jättis naise ja kaks väikest last maha ja kadus. Niisuguste inimeste parandamine töölaagris, kui seal mõjutatakse pedagoogiliste meetodidega, peaks vahel olema võimalik. Hariliku vangla režiimiga vististi kuigi suuri tagajärgi ei saada. Inimene tuleb tööle ja elule tagasi võtta. Mõned „üliagarad“ omavalitsustegelased, kes armastavad tõmmõnelana siia ja sinna torkida ilma et see just alati läbi läheks, soovivad isegi kogukonnamaksu- ja teisi maksuvõlgelasi töölaagrisse paigutada, mis aga ei mahu õiguspäraslik korra raamidesse.

Üldiselt on suundtöölaagreid neile, keda kui kurjategijaid ei ole kvalifitseeritud, seni ellu kutsutud vaid vähestes riikides.

Toitlustööstus N. Venemaal näitab tõusu. Tänavu tahetakse valmistada toiduaineid 14 milj. rub. eest enam kui läinud aastal, see on 4,73 korda enam kui 1918. a. Esimesel ja teisel viisaastakul ehitati ja pandi tööle 21 liha-, 11 linnu- ja 5 kalakombinaati. 91 konservi-, 14 suhkru-, 256 leiva-, 70 piima-, 82 või-, 28 tee-, 10 margariinivabrikut, 81 külmutushoonet, 34 jäävabrikut. Loodi ka tugev kalalaevastik.

Sugereeritakse kuningatekultust. Välis- ja kodumaa ajakirjandus on sattunud kuningatekultuse sugereerimise hoogu. Iga sündmus kusagil kuningakojas puhutakse määratu suureks ja tähtsaks. Iseloomulik oli Hollandis kroonprintsessi Juliana raseduse aeg, kus ajalehed päevast päeva ennustasid, kas sünnib

tütär, poeg või kaksikud. Arvutati suurtükipauke, palju neid sündimise puhul lastakse. Kirjeldatakse last üksikasjades, nagu erineks see kuigipalju teisist vastsündinuid. Hollandis kuningalapse sündimist kirjeldati suurema sündmusega kui Messiasel oma. Üks suurärist kinkis samal päeval sündinud lastele mingi tühise eseme, mida neil tarvis ei ole. Parem oleks võinud neile lastele kinkida puhtaid mähkmeid. Nüüd on jälle uus imestusese — keegi Ahmed Zogu, kes on Albaanias kuningaks, 42 a. vana, muhameedi usku jne., tahtvat abielluda 22-a. Ungari tüdrukuga. Iga nädal tuuakse mitu pilti sellest paarist. Ikka leitakse üks või teine kuningakoda, kust ülespuhutult, 1000l öö stiilis, on midagi kirjutada. Sellega tahetakse katta neid veriseid sündmusi ja seda rahutust, mis praegu maailmas on, aga ka tähelepanu pöördada tösiasiadest mujale, peamiselt aga teed tasandada kuningale ja printsidele, kes sageli enesest ei kujuta ei arenenud ega väärtuslikku inimestki.

Tahetakse ka tähelepanu pöördada kõrvale sellest, kuidas Hispaanias ja Hiinas kuningakultuse kandjate poolt rahvast hävitatakse, rahulikke tsiviilelanikke, naisi ja lapsi tapetakse, kõnelemata nälja, külma ja taudide ohvreist. Kuningalood tuuakse silmapaistvalt kui sõnumid sellest, kuidas röövlitena Hiinasse tunginud Jaapani lennukid pommitasid rahuliku linna elanikke, tappes selle juures hulk naisi ja lapsi, see tuuakse nüüd piskese kirjaga, samuti teated, kuidas jaapanlased tapsid hulga haavatuid.

Tahetakse säilitada sõjaromantikast ja inimestes mitte ellu kutsuda ega süvendada põlgust ja vastikust võimutsejate, rahva hävitajate, türannide ja sõja vastu.

See on ju praeguse aja vaim.

Ajalehti Eestis oli 1933. a. 121, nüüd 49. Ajakirju oli 1933. a. 195, nüüd 217.

Käsitööstuse ulatusest ja levikust toob R. Sõrmus „Konjunktuuris“ nr. 36/37 — 1937. a. statistilise ülevaate. Eestis on üldse käsitööstusettevõtteid 23.613, meist kodutöötavate 1.902. Töölisi 31.725. Inimtööjõu rakenduse seisukohalt ulatub käsitööstuse osatähtsus ümarguselt 25%-ni kogu rahva tööstuslikust tegevusest.

EHL teateid

Eesti Haigekassade Liidu XVI kongress

on laupäeval, 9. ja pühapäeval, 10. aprillil 1938. a., Tallinnas, Toompuiestee nr. 17-a, Tööliskoja ruumes.

Päevakord:

- 1) Kongressi avamine — esimees Karl Lukk.
- 2) Kongressi juhatuse, sekretariaadi ja mandatkomisjoni valimine.
- 3) Tervitused.
- 4) Haigekassade aruanded kohtadelt.
- 5) Aruanded Eesti Haigekassade Liidu tegevusest ja 1937. a. E. H. Liidu ja „Töö ja Tervise“ aruannete kinnitamine.
- 6) Eesti Haigekassade Liidu 1938. a. liikmeks määramine ja 1938. a. eelarvete kinnitamine.
- 7) Valimised põhikirja järgi:
  - a) juhatuse liikmed ja asemikud,
  - b) revisjonikomisjoni liikmed ja asemikud.
- 8) Ülevaade sotsiaalkindlustusest — Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse juhataja P. Margna.
- 9) Haiguskindlustuse alused ja praktika — L. Johanson.
- 10) Haiguskindlustuse päevaküsimusi — K. Lukk ja V. Luksepp.

Kongressile valivad põhikirja § 21 järgi liitu kuuluvad haigekassad: need, kus on kuni 500 liiget — ühe saadiku; need, kus on kuni 1000 liiget — kaks saadikut, ja iga järgmise tuhande pealt ühe saadiku. Arv viimastest tuhandest annab ainult siis ühe saadiku, kui see on üle 500.

Saadikud valitakse haigekassade peakoosolekuil volinike ja ettepanekute kõrval ka kassaliikmete hulgast.

Kongressi saadikuiks võib valida ainult neid haigekassa liikmeid, kes on üle 20 aasta vanad.

Juhul, kui võimalik ei ole peakoosolekul saadikuid valida, võib neid valida ka haigekassade juhatus kassaliikmete hulgast.

Kongressi saadikute volituste tõenduseks on valimiskoosoleku protokollil ärakiri, mis haigekassa juhatuse poolt on õigeks tunnistatud.

§ 23 järgi on kongress otsustusvõimeline, kui pooled liitunud haigekassadest sellest oma hääleõiguslike esindajate kaudu osa võtavad.

Sõnaõigusega võivad kongressist osa võtta mitteliitunud haigekassade esindajad, referendid, haigekassade tegelased ja isikud, keda liidu juhatus on kongressile kutsunud või kelle sealviibimist kongress peab tarviliseks.

Kongressi saadikute eesnimed, nimed ja väljasõidu jaama nimi palutakse saata Eesti Haigekassade Liidule teadmiseks hiljemalt 2 nädalat enne kongressi.

SISU: 1) Sotsiaalkindlustuse arengust viimasel ajal — J. Sonin. 2) Auto-transport ja ta tervishoid — A. Kümmel. 3) Veel valeteadete andmisest haigekassale — A. Kaelas. 4) Uue haiguskindlustuse seaduse ootel — L. Johanson. 5) Ületunnid ja kollektiivleping — Joh. Mithkelson. 6) Tööõnnetused Eestis — L. Johanson. 7) Palga- ja töötingimuste parandamisest trükitööstuses — A. Offenbach. 8) Haigekassade tegevusest. 9) Kindlustusnõukogu otsuseid. 10) Kindlustusameti otsuseid. 11) Sotsiaalkindlustus. 12) Töökaitse. 13) Tööta. 14) Tööpuudus. 15) Emade- ja lastekaitse. 16) Noortekaitse. 17) Tervishoid. 18) Mitmesugust. 19) EHL teateid.

Vastutav toimetaja Karl Lukk. Tegev toimetaja L. Johanson. Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilmumise aeg 18. veebruaril 1938. a.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA
TEGEV TOIMETAJA L. JOHANSON. VASTUTAV TOIMETAJA K. LUKK.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:	Kuulutuste hind:
Aastas . . . . . 150 senti	1 lhk. . . . . Kr. 50.—
6 kuu peale . . . . . 75 „	1/2 „ . . . . . „ 25.—
3 kuu peale . . . . . 40 „	1/4 „ . . . . . „ 12.50
Välismaale aastas . . 200 „	1/8 „ . . . . . „ 7.25
Üksiknumber 15 senti.	Teksti ees 50% kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Toompuiestee 17-a—13. Telefon 448-35.

„TÖÖ JA TERVISE“

varematest aastakäikudest on veel saada:

1925. a. — brošeeritud	Hind 80 senti
„ — kartoneeritud	„ 1.— „
1926. a. — brošeeritud	„ 1.— „
„ — kartoneeritud	„ 1.25 „
1927. a. — brošeeritud	„ 1.— „
„ — kartoneeritud	„ 1.25 „
1928. a. — brošeeritud	„ 1.— „
„ — kartoneeritud	„ 1.25 „
1929. a. — brošeeritud	„ 1.— „
„ — kartoneeritud	„ 1.25 „
1930. a. — brošeeritud	„ 1.— „
„ — köidetud	„ 1.50 „
1931. a. — „	„ 1.50 „
1932. a. — „	„ 1.50 „
1933. a. — „	„ 1.50 „
1934. a. — „	„ 1.50 „
1935. a. — „	„ 1.50 „

Haigekassadele saadetakse 1925.—1932. aastakäigud
50-sendilise hinnalandusega.

O. Vahtra, III jsk. töökaitse abiinspektor

„Töölise haiguse vastu kindlustamise seadus“

(Tööstusliku töö seaduse III peatükk)

ühes seletustega ja temas viidatud seadustega. Raamat sisaldab peale seaduse ka kinnituspõhikogu ja riigikohtu seletusi ning on tarviliseks käsiraamatuks igale töösturile ja töölisel, eriti aga haigekassa tegelastele ja osalistele.

Hind 1 kroon, haigekassadele 25 senti.

EESTI HAIGEKASSADE LIIT, Tallinn, Toompuiestee 17-a.

L. Johanson

SOTSIAALKINDLUSTUS

Hind 10 senti

Eesti Haigekassade Liit, Tallinn, Toompuiestee, 17-a.